

תשובות רבותינו בעניני חנוכה

תשובות שקבלנו

ממרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

וממרן הגר"א נבנצל שליט"א

מרדכי זיסקינד הגר- מאיר שולביץ

ימי החנוכה תשפ"א לפ"ק

תשובות אלו יראו או בקרוב בספר שמחת מרדכי

נשמח לקבל כל הערה, במייל- meir.s1000@gmail.com או בפקס: 0775558617

מכיון שבקרוב אנו עומדים להוציא לאור במהדו"ב.

~~~~~

תשובות שקבלנו ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

עד שתכלה רגל

שאלה. האם בזמנינו נשתנה הדין בחנוכה של עד שתכלה רגל מן השוק וזה אפילו יותר מחצי שעה?¹

תשובה.

לכתחילה לא²

בטעם ח' ימי חנוכה

שאלה. יש אומרים שהטעם שהוצרכו לנס שמונת ימים בחנוכה שהוצרכו ללכת להביא שמן טהור מחלקו של אשר והמרחק לירושלים ד' ימים וא"כ ס"ה שמונה ימים הליכה וחזרה, וקשה הרי בשבת לא יכלו ללכת משום איסור תחומין, וא"כ היה צריך נס ליותר משמונה. (ובפרט לשיטות שתחומין דאורייתא.

תשובה. מי אמר זה?³

מוכר כסותו לכמה נרות?

---

¹. והגר"ד קאהן שליט"א השיב לנו בשו"ע נפסק שלכתחילה מדליקין לפי הזמן שנתקן כשהיו מדליקין בחוץ דהיינו משתשקע החמה, אמנם אנו שמדליקין בבית יכולין להדליק הרבה זמי אחרי זה, וזה פשוט שתכלה רגל שלנו תלוי לפי זמננו. ודו"ק.

² כוונתו שאף בזמננו לא נשתנה הדין לחייב להדליק עד שתכלה רגל שבזמננו, שכיון שכך היתה התקנה, אבל שהשתנה המציאות, לא השתנתה התקנה, וכן דעת מרן החזו"א שנהג לכבות הנרות לאחר חצי שעה, ודלא בהריטב"א החדשים (שבת בא:) שבכל דור חייב עד שתכלה רגל של אותו הדור. ועיין בחוט שני (סי' תרעג סעי' ב) שהאריך להוכיח שלא נשתנתה הותקנה מזמן חז"ל.

³ כן הביא רבינו יהונתן ור"ן בשם הירושלמי, ואיני יודע אם זה נמצא בירושלמי שלנו.

שאלה. עני המתפרנס מן הצדקה מוכר כסותו שיהיה לו בשביל להדליק נר חנוכה, מה השיעור האם מספיק לו אחד, וכן גבאי צדקה שנותרים לעניים האם מספיק שיתנו נר אחד לכל לילה.

תשובה. מספיק לו אחד, עיין משנה ברורה.

ביום השמיני יש לו רק שבע נרות

שאלה. מה הדין אם אין לו מספיק שמן ביום השמיני לשמונה נרות כמה ידליק, האם ידליק רק שבע נרות.

תשובה. עיין שו"ת הלכות סי' תרע"א דין ו'.

הדליק בביהכנ"ס ואין אתו איש בבית

שאלה. הדליק בבית הכנסת הדין הוא שחוזר ומדליק בביתו, מה הדין אם אין איש איתו בבית האם ג"כ חוזר ומדליק בברכה.

תשובה. כן.⁵

שיעור הדלקה בבית הכנסת

שאלה. בנרות חנוכה בבית הכנסת, האם השיעור הוא חצי שעה, או רק כדי זמן תפילת ערבית, ואם נתן הרבה שמן האם מותר לכבות בסוף מעריב לאחר שעזבו כל הקהל.

תשובה. חצי שעה, ולא יכבה קודם.⁶

---

⁴ ושם כתב רבינו אם יש לו ט' נרות ידליק בליל שני שתי נרות ואם יש לו י' נרות לא ידליק רק בליל שני שתיים ובליל ג' לא ידליק שתיים רק אחת וזהו דעת המשנה ברורה בסק"ה ועיין בס' אבי עזרי ה' חנוכה שחולק על זה, וסובר שמכל מקום ידליק ב' אפילו ביום ג'.

⁵ והיינו שזה ב' תקנות נפרדות ולכן אף חוזר ומברך לשלושת הברכות, שהיה מקום לומר שיברך רק להדליק אבל בשהחיינו ושעשה ניסים יצא כבר יד"ח.

⁶ כי פשוט שהתקנה היתה להשוות הדלקה זו להדלקה סתם. ודלא כמוש"כ ברבבות אפרים ח"ג תנ"ג שיהא מותר לכבות בשהציבור יוצא מבית הכנסת אף קודם חצי שעה, וע"ע בשו"ת מלמד להועיל סי' קכ"א שכתב שאם מדליקים בבוקר בבית הכנסת יהא מותר בלילה לכבות אף קודם חצי שעה. וכמו שב' רבינו נראה במ"ב תרע"ג, ותרעה ו. אמנם רבינו לכאורה בא לאפוקי באן אף ממש"כ בשבט הלוי ח"ח קנ"ו שגם לאחר חצי שעה אין לכבותם לכתחילה, דמכיון שטעם ההדלקה היא משום זכר לבית המקדש אין לכבות.

קטן האם מדליק נרות ביהכנ"ס

שאלה. האם קטן שהגיע לגיל חינוך יכול להדליק את הנרות בבית הכנסת.

תשובה. לא נהגו.⁷

הדלקה בעשרה בבית הכנסת

שאלה. הדין הוא שאין מברכים בבית הכנסת רק כשיהיה עשרה, האם קטן שהגיע לחינוך מועיל לענין זה, וכן אשה האם מצטרפת לענין זה.

תשובה. לא.⁸

אבל האם יכול להדליק בבית הכנסת

שאלה. אבל בתוך ל' על אביו ואמו האם יכול להדליק בנר ראשון בבית הכנסת, או שיש לאסור זאת מצד שמחה.

תשובה. לא.⁹

אין לו לנר חנוכה ולנר שבת האם ישאל על הפתחים

שאלה. קימ"ל שמי שאין לו כסף לקנות נר חנוכה צריך למכור בסותו ושואל על הפתחים, ומצד שני קימ"ל שנר חנוכה ונר שבת נר שבת עדיף, ולכא' לנר שבת ל"צ לשאול על הפתחים, וא"כ מי שאין לו האם יצטרך לשאול על הפתחים דאחר שישאל יהיה צריך להדליק בזה נר שבת.

---

⁷ והיינו בין לטעמא דפרסומי ניסא ובין להטעם שמצויים שם אורחים משום שאין מעשה קטן כלום.
⁸ היינו דקטן אינו בר חיובא וצריך עשרה בני חיובא, ואשה מסתמא היא לא בכלל אלו המחייבים בהדלקה, דהתקנה היתה או לפרסם הנס בבית הכנסת והיינו לאנשים, או מחמת אורחים ואשה היא לא בכלל האורחים שבבית הכנסת.

⁹ מסתפקא בתשובת רבינו כאן האם כוונתו 'לא' שאין לאסור לאבל להדליק בבית הכנסת, כי אין בזה שום שמחה האסורה לאבל. או אולי 'לא' היינו שלא ידליק, וכבר נמצא בשו"ת מהר"ם מינץ סימן מג, בזה"ל וכן ראיתי בחנוכה בלילה הראשונה מתפלל האבל. אך להדלקת הנרות שיש בהן ברכת שהחיינו שראוי לברך מתוך שמחה, יש מהניחין (נ"ל מהנדזין) ואמרי' דאחר דלאו אבל ידליק הנרות. וכן זכרנו בהיותי במענץ שהיה מהר"ר זולין ז"ל, אבל על אביו והתפלל בערב חנוכה, והיינו נושאים ונותנים בדבר אם האבל ידליק ג"כ הנירות, או אחר שאינו אבל, ונשאר המסקנה שראוי ונכון שאחר ידליק הנרות. וכן ניהגתי אח"כ בכל מקום, מתוך אגודת חברי' ורבותיי.

תשובה. גם בנר שבת חייב למכור כסותו-עיון משנה ברורה סי' רס"ג, עיון ביאור הלכה סעי' ב' ד"ה על הפתחים¹⁰.

צאת השבת בחנוכה.

שאלה. מי שמקפיד כל השנה להוציא השבת כזמן ר"ת במוצ"ש חנוכה מה יעשה.

תשובה. יזדרז¹¹ (ואם לא אמר בל"נ צריך התרה¹²).

חצי שעה בחנוכה

שאלה. האם חצי שעה של נר חנוכה זה שעות רגילות או שעות זמניות.

תשובה. זמניות¹³.

¹⁰ וראה עוד בענין שאלה זו מה שפרסם הגרא"ב פינקל זצ"ל בספר ישורון (חלק יח עמ' תרע"ח), וכתב שם הגאון זצ"ל, שמכבר הימים הציע שאלה זו בפני גדולי תורה ואמרו בזה דיש כאן ג' צדדים, א'. שאינו צריך כלל למכור את כסותו כי הרי אם ימכור ויקנה בזה נ"ח לא יוכל לקיים בזה הדלקת נר חנוכה מאחר והדין דנר שבת קודם והרי זה במי שיודע שאם יקנה נ"ח יבא ארי ויאכלנו דודאי פטור מלקנות נ"ח בכה"ג. ב'. דיקנה בזה נר חנוכה ומאידך לא יהא בזה הדין דנר שבת קודם ומשום דחל בזה הגבלה בעיקר חיובו שהוא רק בשביל נ"ח. ג'. שיקנה בזה נר חנוכה אך לאחר שיקנה בזה נ"ח הדר דינא דנר חנוכה ונר שבת נר שבת קודם, אמנם נקטו שהצד השלישי רחוק מסברא כי נמצא דסו"ס הוא מוכר את כסותו לנר שבת וזה אינו אכן בשני הצדדים הראשונים אמרו דשפיר יש לדון בזה. ומוח"ז הגאון רבי נחום פרצוביץ זצוק"ל השיבו מסברא כצד האמצעי דבכה"ג יחול הגבלה בדינו ויתחייב לקנות נ"ח ולא נאמר בזה דין נר שבת קודם. אמנם מרן הגר"מ פינשטיין זצוק"ל השיבו (נמצא במסורת משה ח"ד בכת"י) כצד השלישי דזה ודאי שהוא חייב למכור את כסותו ולקנות בזה נר חנוכה אך לאחר שקנה בזה נ"ח ממילא חוזר וניעור הדין דנ"ח ונר שבת נר שבת קודם, וכן הכריע לו כדבר פשוט מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל. – אמנם רבינו ביאר כאן דאף בנר שבת יש הלכה זו דימכור כסותו וישאל על הפתחים, א"כ כל הקושיא מעיקרא ליתא.

¹¹ לכאורה כוונת רבינו כאן במי שנוהג מחמת חומרא, דמכל מקום בשבת חנוכה לא יחמיר חומרא זו וכן היה דעת אביו של רבינו הסטייפלער הו"ד בקונטרס ימי החנוכה עמ' ל"ה, ובספר הליכות שלמה (פט"ז הט"ו) ג"כ מבואר שם שאפילו שהחמיר בכל מוצ"ש שלא להבדיל ולא לעשות מלאכה עד זמן ר"ת במוצ"ש חנוכה דקדק להדליק הנרות קודם זמן זה הואיל ומעיקר הדין לא נהגין כר"ת וכן הורה לשואלים שמכיון דעיקר המנהג בארץ ישראל הוקבע בדעת הגאונים, וגם אלו הנוהגים להחמיר עכ"פ בדאורייתא כר"ת לא קבלו אלא בתורת חומרא אבל לא חששו לכך מעיקר הדין, ומשום כך בנידון דידן שיש לחוש שיעבור עיקר זמן המצוה לא נהגו להחמיר כלל כר"ת. – ומ"מ בתשובות והנהגות ח"ב שמ"ב הביא מהגר"ח מבריסק שאף במוצ"ש היה מחמיר כר"ת. ומ"מ ידוע שהבית הלוי במוצ"ש חנוכה לא הקפיד על ר"ת.

¹² והיינו ככל מנהג טוב שלא אמר בלי נדר שצריך התרה ואין סומכין בזה לכתחילה על ההתרת נדרים של ערב ר"ה.

¹³ וראיתי לזה תנא דמסייע בעל הבני יששכר בס' חידושי מהרצ"א (דף ד' ע"ב בתחילת טור ב') שכתב חצי

מותר השמן בחנוכה

שאלה. שמן שנשאר מחנוכה האם מותר לזרוק אותו לאשפה.

תשובה. לא¹⁴.

מיגו דאיתקצאי בנר חנוכה

שאלה. אדם שבערב שבת הדליק ליד החלון וסגר אותו שלא יכבו הנרות, האם מותר לו לפתוח את החלון לכשיכבו הנרות או שנאמר שהחלון התקצה בבין השמשות.

תשובה. מותר.

ציצית ונר חנוכה

שאלה. אדם שברגע שבא להדליק נ"ח בדק ציציתו ורואה שהיא פסולה האם יתעסק בתקון הציצית ורק אז ידליק או שיורידנה וידליק ואח"כ יתקן הציצית.

תשובה. יורידנה¹⁵.

נ"ח בשטיבלאך של בית הכנסת

שאלה. בית הכנסת שיש בו הרבה מנינים בכמה חדרים זה אחר זה, האם כולם יוצאים בהדלקת חנוכה אחת בתחילה.

תשובה. כן¹⁶.

שיעור השמן בחנוכה

שעה היינו לפי שעות זמניות, ולפי"ז בימי חנוכה שהלילות ארוכים ביותר אסור מדינא לכבות הנרות עד כ ארבעים וחמש דקות.

¹⁴ תלוי במחל' בין הגאונים והראשונים.

¹⁵ דמבואר בשו"ע סי' יג שציצית פסולה הוא מבטל מצוות עשה בידים במה שהוא לבוש ד' כנפות בלא ציצית, ולכן אפילו בשעומד להדליק יפסיק ויתעכב יוריד לציצית ורק אז ידליק לנרות, ובוודאי דקיום מצווה דרבנן לא ידחה לביטול עשה בידים.

¹⁶ וב"כ בקובץ תל תלפיות משמיה דמרן הגריש"א זצ"ל. ובספר נר חנוכה להרב ספטימוס הביא כן ג"כ שמיה דרבינו, אבל שם הוסיף שהשטיבלאך לוקחים הס"ת מהביהכנ"ס הגדול.

שאלה. מה הדין מי שהדליק נ"ח במקום שכמות השמן ששם אינה מספיקה לרוח המצויה שם, ובסוף כלל לא היה רוח ודלק חצי שעה, האם יצא ידי חובה או מכיון שבשעת ההדלקה לרוח שם אין זה מספיק לא מהני.

תשובה. יתכן שיצא¹⁷.

הגדיל בחנוכה

שאלה. מה הדין קטן שמנהג שלהם הוא להדליק נ"ח כל יום בשקיעה, והגדיל בימי החנוכה האם ימתין לצאת הכוכבים דבשקיעה הוא ספק קטן, ומצות חינוך כבר נסתלקה ממנו.

תשובה. אין צריך להמתין שהכל מדרבנן¹⁸ (ואע"ג שהוא תרי דרבנן).

אשתו מדלקת עליו בנ"ח והוא בחו"ל

שאלה. מי שאשתו מדלקת עליו נ"ח בא"י והוא בחו"ל ושם עדיין לא הגיע הלילה ואינו חנוכה האם יצא בהדלקת אשתו.

תשובה. מסתבר שלא¹⁹.

מי שנמצא בכלא האם אשתו יוצאת בהדלקתו

שאלה. מי שנמצא בבית הכלא האם אשתו יוצאת בהדלקתו נ"ח, או שמכיון שהוא מופקע מהבית אין אשתו יוצאת בהדלקתו.

---

¹⁷ והיינו דכיון שנתברר בסוף שסגי במה ששם לחצי שעה, א"כ התברר שהיה בזה שיעור של חצי שעה.

¹⁸ היינו נר חנוכה דרבנן, וחינוך דרבנן.

¹⁹ חידוש גדול חידש כאן רבינו דרך כשהוא באותו מקום שהזמנים הם אותם זמנים אז יוצא בהדלקת אשתו, ואם לא אינו יוצא. והיינו דמכיון שביתו בארץ ישראל והוא נמצא בחו"ל כגון באמריקה, הרי אצלו עדיין לא חנוכה, ואדרבה כשמגיע זמן חיובו כבר הנרות כבו, אמאי יצא בהדלקת אשתו, אמנם בפוסקים לא חילקו שבכזה מקרה שאני (אמנם שמענו מהגר"א נבנצאל, נמצא להלן בשו"ת עם הגר"א נבנצאל, בשם מרן הגרש"ז אויערבאך דיצא ידי חובה), ולשיטתם צ"ל דלק"מ דזה גופא תקון שמכיון שעיקר המצוה היא על הבית וביתו בא"י א"כ חיובו נמדד לפי היבא שהוא ביתו, ויש לדמות זאת לחמץ בפסח שאפילו שהוא נמצא במקום שלא הגיע עדיין פסח מכיון שהחמץ נמצא במקום ששם פסח יעבור בב"י ובב"י. וזהו דלא באגרות משה או"ח ח"ד צ"ד לגבי חמץ.

הרחמן הוא יעשה לנו ניסים-לבקש על נס

שאלה. בחנוכה שכח על הניסים הדין הוא שאומר הרחמן הוא יעשה לנו נסים וגו', ולכאורה הרי אסור לבקש על ניסים.

תשובה. מבקשים על לעתיד לבוא בימי המשיח²¹.

ידיעת מעשה נס חנוכה

שאלה. האם מי שלא יודע את מעשה נס החנוכה, חסר בקיום המצוה שלו אף כשמדליק נ"ח²².

²⁰ צדדי הספק הן, דהנה כתב השו"ע (סי' תרע"ז ס"א) "אבסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית", וכתב המ"ב סק"ב "שאיין מדליקין עליו בביתו, כי מדינא כשאשתו מדלקת נר חנוכה בביתו הוא יוצא ידי חובתו בהדלקתה, אף שהוא במקום רחוק מביתו, ואין צריך שוב להשתתף אפילו בפריטי". ועיין בביאור הלכה שהזכיר שיש צד שמפני החשד חייב להשתתף באבסנאי, מפני שאין הכל יודעים שאשתו מדליקה עליו בביתו. ובכל מקרה נקטו הפוסקים שהידור בוודאי יש בזה שידליק בעצמו היכן שנמצא. אמנם בעיקר הדבר יש להסתפק אצל אסיר האם יוצא ידי חובה בהדלקת אשתו, שמכיון שאף אם הוא יחפוץ לא יוכל לשוב לביתו, א"כ יש לומר שאינו חלק מדיירי הבית וחלוק מכל אדם הנמצא בדרך רחוקה שלא יכול להגיע ברגע הביתה, דשם הליכתו בדרך אינה מחשיבה זאת ביציאה מדיורי הבית, משא"כ היושב בבית הכלא, ופשוט.. ונראה לעיקר מסברא, שבשהוא בבית האסורים לא יוכל לצאת בהדלקת אשתו בביתו, ואפילו כשהוא אסיר השווה בבית האסורים באותה העיר. עוד נראה מכאן אותה סברא, שאף אשתו אינה יוצאת בהדלקה זו שמדליק בבית הכלא, מכיון שא"א להחשיבה כשיוכת לבית שנמצא שם בעלה וברור.

²¹ הנה בספר בכור שור בסו"ס תבואות שור בחי' לשבת כא (הו"ד בקצרה בשע"ת סי' קפז) תמה ע"ד הכל בו איך יתפלל שהקב"ה יעשה ניסים הלא בברכות דף ס' ע"א מבואר דאין להתפלל שיעשה לו נס דקאמרה הגמ' דאין מזכירין מעשה ניסים, ומש"ה תנו התם דף נד היתה אשתו מעוברת ואמר יה"ר שתלד אשתי זכר הרי"ז תפילת שוא, ולכאורה אמאי הוי שוא הרי יוכל להתפלל שיעשה לו נס ג"כ בדרך שנעשה לרחל וללאה כדאיתא התם וע"כ שאין להתפלל על נס ואמאי הכא מבקשים, ועיי"ש דיישב בב' אנפי. ונראה שביאר רבינו בזה דהבקשה שיעשה לנו ניסים היא לא על ניסים אישיים אלא מכוונת היא לניסים שכבר הובטחנו עליהם ע"י נביאיו יתברך שיהיו בעתיד וכעת אנו חוזרים ומבקשים עליהם שכבר נזכה להם ועליהם אנו אף מצווים לצפות ולבקש הגם שניסי ימות המשיח יהיו יותר גדולים מניסי יצי"מ כדאיתא בברכות יב ובי מזכירין יצי"מ לימות המשיח וכו' אמרו לו לא שתעקר יצי"מ ממקומה אלא שתהא שעבוד מלכויות עיקר ויצי"מ טפל לו ולאור זה מיוש"ש דהרחמן הוא יעשה לנו ניסים היא בקשה על ניסים אלו שכבר הובטחו לנו שיהיו לעת"ל ועליהם ודאי יכולים אנו לבקש שיהיו בגדר אחישנה ובפרט בימי רצון ניתן לבקש זאת משום שהם ימים שכבר נעשו בהם ניסים בימים ההם.

²² דהנה לשון הרמב"ם (הלכות מגילה וחנוכה פרק ג), ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בבסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וא"כ משמע שבשאינו יודע על הנס ואינו

תשובה. סגי שיודע שהיה נס²³

למדליקין בתוך הבית האם זמן הדלקתם בשקיעת החמה

שאלה. האם לאלו הנוהגים להדליק בתוך הבית [על שולחנו] האם לכתחילה צריך להדליק בשקיעת החמה או בצאת הכוכבים, או שמכיון שמפרסמים הנס לבני ביתם אז לכתחילה זמנם הוא יותר מאוחר עד שיישנו בני ביתם.

תשובה. זריזין מקדימין²⁴.

חנוכה ימי שמחה למאי נ"מ

שאלה. הרמב"ם כתב על ימי חנוכה שהם ימי שמחה, א"כ מדוע לא כתב שצריך לעשות סעודה, וא"כ למאי נ"מ שזה ימי שמחה.

תשובה. נ"מ למי שיש לו דין עם גוי ידיו עימו²⁵.

פרסומי ניסא מצות קידוש ה'

שאלה. האם בפרסומי ניסא מקיים מצוות קידוש ה'.

תשובה. אולי²⁶.

מתכוין לגלות הנס חסר בעיקר הדלקתו. ורבינו באמת הסכים לעיקר הענין, רק שהוא כתב שסגי שיודע שהיה נס של פך השמן, שדלקה המנורה שמונה ימים במקום יום אחד, ושפיר מדליק ומפרסם הנס בכך..

²³ אמנם באמת המדליק נ"ח ואינו יודע כלל שהיה נס בחנוכה לא קיים את המצוה.

²⁴ הנה בעיקר הדבר, כ"כ הרמ"א (סי' תרעב ס"ב) ואמנם יש בזה קצת מחלוקת בראשונים, אבל עכ"פ הדברים מפורשים. - ומשמע שבכה"ג רק מחמת זריזין יש עניין להדליק מוקדם ולא מחמת דין אחר.

²⁵ חידוש עצום חידש לן רבינו שכמו שנאמר לגבי חודש אדר שזה זמן שמחה ומי שיש לו דין עם נכרי ידון עמו, ה"ה בחנוכה, ולא שמענו מי שיאמר כן. ויש לדיוק דזה לא מוזכר בגמ', ואדרבה בגמ' (שבת דף כא ע"ב) כתוב, 'יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון'. משא"כ לגבי פורים כ' להדיא בגמ' (תענית דף כט ע"ב), אמר רב פפא: הלכך, בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי - לישתמיט מיניה באב דריע מזליה, ולימצי נפשיה באדר דבריא מזליה. ולא כתוב שיש עוד זמן המסוגל לדין, ואולי ס"ל לרבינו, דבאדר שם בגמ' זה קאי על כל החודש, וכאן בשמונת ימי החנוכה למעשה הם ימים נמי מסוגלים לנצח את הגוי וצ"ע. ויעויין להלן בחלק הפגישות ((מפגישה חיי שרה תשע"ג)) ששם רבינו אמר שלא זוכר שאמר חידוש זה.

²⁶ ראה בקובץ קול תורה (חלק נו עמוד נט), שהביאו שם מהגאון ר' בצלאל ראקווצ'ל, בביאור הנרות הללו קודש הם, במה הם קדושים יותר מכל שאר המצוות, והוכיח שם שכל דבר שגורם לנס ועל ידו בא פרסום

עניני חנוכה בפרק במה מדליקין

שאלה. למה נסדר עניני חנוכה בתלמוד בבלי, בפרק במה מדליקין ולא במסכת מנחות ששם יש עניני הדלקת המנורה.

תשובה. מנורה דאורייתא וזה דרבנן ושייך יותר לנר שבת²⁷.

האיסור ללמוד חכמת יון

שאלה. למה רבי ישמעל נקט הלשון פרכדיגמא²⁸ שזהו בלשון יווני, הרי הוא שאומר שאסור ללמוד חכמת יוון, א"כ מדוע השתמש בלשונם.

תשובה. שידעו היטב הכוונה²⁹.

להבהב הנרות בשבת ובחנוכה

שאלה. האם יש עניין להבהב הנרות בשבת ובחנוכה כשלא ברור שזה מועיל לנר שידלק יפה יותר.

תשובה. גם אם ספק ראוי להבהב³⁰.

בשיטת הגר"א שמתחיל להדליק בנר הימיני

שמו יתברך נהיה קדוש, וע"כ הנרות של חנוכה שהם באים לפרסומי ניסא וגרומים לקידוש ה' נהיו קדושים.²⁷ והיינו דנר שבת ג"כ חיובו הוא רק מדרבנן, ומצינו ג"כ הרבה דינים שוים בין נר חנוכה לנר שבת, משא" הדלקת המנורה חיובה דאורייתא.

²⁸ משנה מסכת פרה (פרק א משנה ג) כבשים בני שנה ואילים בני שתיים וכולם מיום ליום בן שלשה עשר חדש אינו כשר לא לאיל ולא לכבש ר"ט קורהו פלגס בן עזאי קורהו נוקד ר' ישמעאל קורהו פרכדיגמא.
²⁹ ולכאורה יש ליישב עוד דבאמת במשניות מצינו עשרות או מאות מילים ביונית במשנה ובגמ' ובפרט במדרש רבה, והתשובה צריכה להיות שיש הבדל בין להשתמש במילה שלהם לבין לימוד החכמה שלהם. וגם אולי זה שייך ליפת אלקים ליפת.

³⁰ ב' בשולחן ערוך (או"ח סימן רסד סעיף ט) ומ"מ נהגו להדליק הפתילה ולכבותה כדי שתהיה מחורכת ותאחז בה האור יפה (כשם הטור). וע"ז ב' המשנה ברורה (שם ס"ק כח) וזה יעשה האיש מתחלה ויהיה תועלת שלא תשהה האשה בהדלקתה בהגיע זמנה: וא"כ סבר רבינו אפילו בספק שיועיל כבר צריך לעשות בן אמנם לכאורה כ"ז בנר שבת אבל בנר חנוכה מהב"ת לחרך שו"מ בלקט יושר חלק א (אורח חיים עמוד קנב ענין ד) שכתב וז"ל ומחרכין הפתילות של נ"ח במקומן וכן לשבת. ואמר (הכוונה לרבו בעל התרומת הדשן) שאין חובה לחריכ' בפתילות גבי נר חנכה. וגם לפעמים הוא עצמו אינו מחריך הפתילות של נ"ח כשמדליק על השמן. וא"כ חזינו שאף בנ"ח עכ"פ שייך עניין לחרך הפתילות, ומבואר.

שאלה. שיטת הגר"א שמדליקין הנר הימני ביותר ליד המשקוף, וטענתו שאין לברך על הנר שמוסיפין שאין זה עיקר המצוה, לכאורה לא מובן הרי מה שהדליק ראשון הוא עיקר המצוה ולא משנה היכן הוא.

תשובה. עיקר מתחיל מהדלת³¹.

מעלין בקודש בנר חנוכה

שאלה. הגמ' (שבת כא:) אומרת שדעת ב"ש שמוסיף והולך בנר חנוכה הוא מצד שמעלין בקודש, וכי נר חנוכה יש בו קדושה ששייך לומר עליו מעלין בקודש.

תשובה. מצוה כמו קדושה.

המנהג להפסיק בלימוד להדליק ולא להדליק ע"י אשתו

שאלה. למה נהגו להפסיק בלימוד לצורך הדלקת נר חנוכה, הרי יכול להדליק זאת ע"י אשתו וכשאפשר לקיים ע"י אחרים לא מבטלינן תורה, וגם יכול להדליק בסוף לימודו שעדיין בזמננו לא בלתה רגל מהשוק.

תשובה. מצוה בו יותר מבשלוחו³².

שמן שריפה בנר חנוכה

שאלה. לכאורה קשה על המבואר בתרומות (סוף פי"א) ששמן שריפה כשר לנר חנוכה, ולכאור' שמן שריפה הרי דינו לישרף, וא"כ נאמר בזה כתותי מיכתת שיעוריה ואין בזה שיעור לחצי שעה, וא"כ איך יוצא בזה ידי חובה בנר חנוכה.

תשובה. כיון שראוי לנר חנוכה ל"ש כתותי מיכתת³³

---

³¹ והיינו דהגר"א סבר שעיקר המצוה הוא הנר שליד הדלת ולא הנר הראשון שמדליק.

³² כוונת רבינו לענות על השאלה הראשונה מדוע לא נוהגים לעשות המצוה ע"י אשתו [וכמו שכתב המאירי שכן נהגו תלמידי חכמים שבצרפת], ועל זה ענה ש'מצוה בו יותר מבשלוחו' וממילא אין זה ביטול תורה, וכמו שמצינו בריש הל' שבת שמחמת מצוה בו יותר מבשלוחו, כל האמוראים ביטלו מתורתם כדי להכין לשבת רב מלח שיבוטא וכדו'. ומה ששאל השואל שיכול להדליק אחר לימודו על זה לא התייחס רבינו, כי דעתו שאנו שמדליקים בחוץ יש לנו זמן כמו בזמן חז"ל.

³³ יש לפרש דכוונת רבינו דאף לשיטת הראשונים ששמן של תרומה אסור בהנאה של כילוי לישראל, מ"מ

האם צריך הדלקה הניכרת לשם מצוה

שאלה. יש להסתפק האם יוצא ידי חובה כשהדליק נר שהרואה אינו יודע האם זה לשם נר חנוכה או נר סתם לצורכו, ולמשל ביום א' דחנוכה הדליק אחד במנורתו נר וחבירו הדליק בצידה השני במקום שצורת החנוכיה אומרת שהוא מקום המיועד להדליק בו השמש האם יצא ידי חובה שהרואה חושב שהנר זה הוא שמש.

תשובה. צ"ע³⁴.

קדימה קר"ש או נר חנוכה.

שאלה. מי שיש באפשרותו לקיים או מצוות קר"ש או מצוות נר חנוכה מה יעשה, ולמשל הוא עומד בדקות האחרונות של הלילה ולא קרא קר"ש ולא הדליק נרות חנוכה מה יעשה, דהנה קריאת המגילה מצינו שמבטל אף למצוה דאורייתא משום פרסומי ניסא, לדעת הט"ז שם האם גם כאן נאמר כן.

תשובה. קשה לדחות דאורייתא.

מדורה בנר שבת

שאלה. מי שאין לו נר ויש לו רק גזרי עצים האם יכול לצאת בהם בהדלקת נר שבת ידי חובה, שסוף סוף מאיר לו את ביתו. ואם נאמר שאינו יוצא ידי חובה מה יהיה בקערה של פתילות ולא כפה עליהם כלי האם זה כשר לנר שבת.

תשובה. לא מסתדר³⁵.

זמן הדלקת נ"ח

עד כמה שמותר להדליק בזה נר חנוכה משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו, א"כ ל"ש להחשיב זה ככתותי מיכתת שיעוריה. וי"ל עוד דהכוונה דל"ש כתותי מיכתת שיעוריה כיון שעב"פ זה דולק חצי שעה, ואין דין 'שיעור' של שמן נר חנוכה כמו לולב, רק שצריך שבפועל זה ידלק.³⁴ וביאור הספק דכיון שכל צורת ההדלקה תיקנוה שכל אחד יפרסם הנס וכאן הוא אינו מפרסם הנס בזה, ולכן יש לומר דלא יצא, או שסו"ס הריבוי אורה הוא פרסום הנס.

³⁵ כוונת רבינו דאינו יד"ח בזה, וראיתי משמיה דהגרשז"א שאמר שהתקנה הייתה דומיא דביהמ"ק וצריך שמן ופתילה, ובאן הכל אחד ולכן אינו יוצא בזה.

שאלה. צ"ע לשיטות הראשונים שזמן ההדלקה הוא בתחילת השקיעה, והזמן שידלק הוא חצי שעה, ובגמ' מבואר שהזמן שתכלה רגל מן השוק היינו רגלא דתרמודאי, ופירש"י שהם מתעכבים אחרונים אחר שכל האנשים כבר הולכים לבתיהם, וצ"ע דהא בתוס' ב"מ דף ק"ו ע"ב מבואר שהפועלים לא חוזרים מעבודתן אלא לאחר צאת הכוכבים, וא"כ עד שכל הפועלים חוזרים לבתיהם הוא זמן יותר מאוחר מצאת הכוכבים שרק אז מתחילין לחזור מעבודתן, וא"כ לא יספיק להדליק מהשקיעה עד צאת הכוכבים לחוד.

תשובה. שקיעה זמן ערב³⁶.

לפרסם הנס לעוברי עבירה.

שאלה. מי שיש לו בביתו שתי חלונות ואחד פונה לרחוב שנוסעים שם רבים בשבת ר"ל, האם ידליק לכיוון החלון הזה ששם יש יותר פירסומי ניסא, או דלמא מכיון שהם מחללי שבת להם אין עניין לפרסם הנס, וצ"ע. או דלמא אדרבה להם יש עניין לפרסם הנס יותר מלפרסם לאלו שיודעים את הנס על בוריו.

תשובה. כמו גויים³⁷.

נתקל בנר חנוכה

שאלה. מה הדין, אדם הלך ברחוב ונתקל בחנוכיה שאיש אחר הניחה על פתח ביתו מבחוץ, ושבר את החנוכיה, ונתלכלכה חליפתו בשמן מי יהיה חייב להלכה ולמעשה.

תשובה. מדומה דהלכה כרבי יהודה.

---

³⁶ לכאורה נראה דכוונת רבינו דצ"ל דמה שכתבו תחילת שקיעה אינו שקיעת החמה סתם, רק תחילת הערב, ומזמן זה עד זמן שתכלה רגל לא היה יותר מחצי שעה.

³⁷ נראה דכוונת רבינו שכשם שאין ענין לפרסם את הנס לגויים, ואף שאמרינן (שבת כא:) עד שתכלה רגלא דתרמודאי, ופירש רש"י שהם שם אומה שהם מלקטי עצים, אין זה ראייה שיש עניין לפרסם לגויים הנס, רק שחז"ל קבעו את זמן הפרסום עד זמן זה, משום שעד זמן זה מצויים גם מקצת ישראלים ברה"ר, ולסימנא בעלמא נקטוה. וראה בספר חשוקי חמד (שבת כא ע"ב) שכתב שאם יש לו חלון כלפי כביש שיש מכוניות מחללי שבת יש להדליק כלפי הרחוב שמעטים המהלכים בו כי מחללי שבת דינם כעכו"ם וב"כ הגר"מ פיינשטיין בשו"ת אג"מ (או"ח ח"ד סי' קה אות ז) דלעכו"ם אין זה פרסומי ניסא. אך עיין בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ג סי' תנז אות א) ושו"ת קנין תורה (ח"ח סי' לד) ומרנא הגרי"ש אלישיב זצ"ל הובא בספר שבות יצחק (פ"ד אות ו') דיש פרסומי ניסא אף לעכו"ם.

ברכת הרואה בליל שבת

שאלה. האם אפשר לברך בליל שבת ברכת הרואה.

תשובה. אמאי לא³⁸.

ברכת הרואה על נרות ביהכנ"ס

שאלה. האם אפשר לברך על נרות של בית הכנסת ברכת הרואה.

תשובה. מדומה שלא נהגו³⁹.

בשכח לברך שעשה נסים לברך אח"כ בשעה שהנרות דולקות

שאלה. שכח בשעת ההדלקה לברך שעשה נסים ונזכר לאחר מכן כשהנרות דולקות האם יברך לא גרע מברכת הרואה.

תשובה. ייתכן.

דין מסובב במצוות רק בנר חנוכה

שאלה. בגמ' שבת כב ע"א, נר חנוכה משמאל מזוזה בימין ובשאלתות הגירסא שבעל הבית בטלית מצויצת באמצע, שיהיה מסובב במצוות, וצע"ג מאי שנא משאר מצוות שלא מצינו שהצריכו שיהא המקיים מסובב במצוות, ורק במצוות הדלקת נ"ח מצינו עניין זה

תשובה. דרכם היה לילך בטלית⁴⁰.

ההשוואה בין ריצוי מעות כנגד הנר לכיסוי דם ברגל

³⁸ וכן נקטו בשו"ת בצל החכמה (ח"ד סי' נז) ושו"ת חקי חיים (ח"ה או"ח סי' קכ) דיכול לברך. ודלא כמש"כ בשו"ת פני מבין סי' רמ"ז שאין לברך בשבת כיון שאין מדליקים אז. אבל עי' בשו"ת שרגא המאיר שחולק עליו. אמנם בשו"ת התעוררות תשובה כתב שמברך ועיין בספר נטעי גבריאלי שהביא כל הדעות בזה.

³⁹ ועיין בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קצ) שצידד ששאלה זו אם אפשר לברך על נר של בית הכנסת תלויה בב' תי' התוס' בסוכה (מו. ד"ה הרואה). אמנם נראה שנטיית האחרונים שלא לברך וכן משמיה דמרן הגריש"א מכיון שזה נר של מנהג, ועיין בספר שלמי תודה.

⁴⁰ רבינו לא ענה על השאלה, כנראה הוא הבין שהשאלה הרי בזמן זה כבר לא הולכים עם טלית, וע"ז ענה דרכם היה לילך עם טלית!

שאלה. אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה ודימתה הגמ' (שבת כב.) לדין שאסור לכסות הדם ברגל שלא יהיו מצוות בזויות עליו, הכי נמי בנר חנוכה. וצ"ע מה הדימיון הרי כשמכסה את הדם ברגל את גוף המצוה עושה באופן של ביזיון, לכן אסור אבל בנר חנוכה כבר יצא חובת המצוה ואינו מבזה כבר את עשיית המצוה, כי המצוה כבר עשויה.

תשובה. הכל ביזוי⁴¹.

חידושו של החת"ס בנר חנוכה שהזיק.

שאלה: כתב החת"ס שכל מה שנחלקו ר"י וחכמים (ב"ק סב:) בנ"ח שהזיק, היינו רק בחנוני שבין כה יכל להדליק בתוך חנותו כי רבים נכנסים לשם, אבל שאר כל אדם אף שהדליק בחוץ והזיק יהא פטור, כי זה מצוותו, האם כן הוא באמת להלכה.

תשובה. אולי.

נ"ח במקום ריח רע

שאלה. אדם שהדליק נ"ח במקום שהיה ריח רע ובשעת ההדלקה פיזר ריח טוב, ולאחר כמה דקות חוזר רוח רעה האם יצא יד"ח.

תשובה. יתכן שיצא⁴².

הדלקת נרות ברכבת.

שאלה. בערוך השולחן (סי' תרע"ז) כתב שמי שנוסע ברכבת אם יכול להדליק שם ידליק, וצ"ע הרי כל המצוה היא להדליק בבית ושם זה לא בית.

תשובה. זה ביתו עתה⁴³.

---

⁴¹ לכאורה גם כאן כל זמן שהנרות דולקות נחשב כממשיך לקיים המצוה דפרסומי ניסא, וממילא הכל בכלל ביזוי.

⁴² צ"ע דהבעיה של ריח רע הוא רק לענין הברכה, אז מה החסרון בזה.

⁴³ ויש להסתפק לפי"ז גם לגבי מכונית, כגון מי שנוסע לטיול כמה ימים עם מכוניתו וישן בה כלילות, ואולי זה מחמת שחשבינו לזה כדין אוהל זרוק ששמיה אוהל, ולכן נחשב גם כבית, והרי אין דין של בית כמו במזוזה שיהיה בו ד' על ד'.

על הניסים בברכת המזון.

שאלה. כ' המרדכי בפ"ב דשבת (סי' רע"ט) בשם הראב"ה דאע"ג דהזכרת חנוכה רשות בבהמ"ז מיהו כיון דנהוג עלמא להזכיר וגם בירך ע"מ להזכיר שוויה עליה כחובה וחוזר, וצ"ע דהא יעלה ויבוא כו"ע שוויה כחובה ואפ"ה אם שכח אינו חוזר משום דלא מחויב בסעודה וא"כ הכי נמי נימא הכי שלא יחזור מה"ט וצ"ע.

תשובה. איני יודע.

שכח לברך שהחיינו ביום א'.

שאלה. הנה הדין הוא שמי ששכח לברך ביום א' שהחיינו מברך בשאר ימים (ראה מ"ב תרמ"ד ג') וצ"ע מאי שנא מאכל פרי חדש ושכח לברך שהחיינו שאינו מברך יותר שהחיינו.

תשובה. בפרי אינו שמח כבר.

הדליק מעל כ' אמה

שאלה. הדליק בפסול ולמשל למעלה מכ' אמה, האם צריך לחזור שוב ולהדליק אף את נרות ההידור, או סגי שידליק שוב נר אחד ותו לא דיותר מכך אינו מחוייב.

תשובה. הכל.

שלום בית עדיף מנ"ח

שאלה. הנה הדין דנר שבת קודם לנר חנוכה משום שלום ביתו עדיף, יש לעיין האם אמרו בן רק לגבי נר שבת, או בעלמא לגבי כל דבר שלום ביתו עדיף מנרות חנוכה, ולמשל מי שרצה להדליק בחלון החדר הפונה לרה"ר דשם יש פרסומי ניסא, ואשתו לא רוצה שידליק שם אלא במקו"א שאין כ"כ פרסומי ניסא האם אמרינן דשלום בית עדיף מנר חנוכה, או שכ"ז רק לגבי נר שבת.

תשובה. רק לנר שבת.

הרגיל בנר הו"ל בנין תלמידי חכמים

שאלה. מדוע אין סגולה זאת פועלת כלפי האדם עצמו אלא רק לגבי בנו.

תשובה. הוא צריך ללמוד.

הוסיף בנרות.

שאלה. הדליק ביום שלישי דחנוכה ארבע נרות האם יצא ידי חובה, או שקלקל עכ"פ את ההידור, או שלא קלקל כלום בזה.

תשובה. קלקל גם ההידור.

ברכת הרואה מעל כ' אמה

שאלה. מי שרואה נר חנוכה שהוא למעלה מכ' אמה, שהבעלים יצא ידי חובה בו מחמת בני ביתו או לשיטות שהשכנים שבבנינים ממול מהני, האם ההולך ברחוב למטה יכול לברך ע"ז ברכת הרואה, או דמכיון שלגביו לא שלטא בה עינא אין הוא יכול לברך ע"ז.

תשובה. יכול.

לכבות נר חבירו בשביל להדליק

שאלה. מה הדין במי שאין לו נר להדליק האם יכול לכבות נר חבירו דהרי השני כבתה אין זקוק לה, ויצא ידי חובה, וא"כ עכשיו יוכל השני לקיים בזה חובת ההדלקה, או שאינו רשאי לכבות הנרות תוך חצי שעה.

תשובה. חלילה⁴⁴.

הדליק בפתח הבית ורואין זאת בני רה"ר

שאלה. יש לעיין לשיטת התוס' וכך נפסק להלכה שמי שיש לו חצר מדליק בפתח החצר, מה הדין אם הדליק בפתח הבית ורואין זאת בני רה"ר האם יצא, או שלא יצא דלא הדליק היכן שחז"ל קבעו לו להדליק.

---

⁴⁴ נראה בביארו כוונת רבינו דהדין הוא שאם כיבה במזיד זקוק לה וחייב לחזור ולהדליק, ומעתה יש לומר שהיבא שאיש אחר כיבה במזיד ג"כ זקוק לה, דרך בבנתה מאליה פטרוהו חז"ל בהדלקתו הראשונה, אבל בכיבה אחר במזיד יהיה חייב הבעלים להלדליק שוב וצ"ע [ויש לעיין אם נכונה הנחה זו, א"כ יש לדון בכיבה אחר במזיד האן יעזור שהמכבה ידליק שוב, או שצריך שדווקא הבעלים, ונראה דמכיון שמועיל שליחות אז ברור שיכול אחר להדליק בשביל הבעלים].

תשובה. לא.

כונה להוציא בנר חנוכה

שאלה. יש לעיין האם בעל הבית שמדליק נרות חנוכה צריך להתכוין להוציא את בני ביתו, או שיוצאין אף אם לא התכוין להוציאם, ומה הדין כשהתכוין שלא להוציא ובסוף נתברר שהלה רצה לצאת יד"ח האם יצא בהדלקת בעל הבית.

תשובה. לא⁴⁵.

---

⁴⁵ והיינו דאין דין כוונה, אלא בעצם זה שמדליק מוציא את כולו,

~תשובות מרן הגר"א נבנצל שליט"א~

יש לו שמן למנורה רק ליום אחד האם ישים הכל ביום הראשון

שאלה. מה יהיה אם בבית המקדש אין מספיק שמן למנורה ואפשר לחלק את זה למספר ימים אם ידליקו בכל פעם מעט, ואפשר להדליק מערב ועד בוקר אבל זה יספיק לפעם אחת, האם יחלק או יתן כמידת השמן, שצריך ליום אחד, והנה הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין (פ"ג הי"א) כתב: כמה שמן הוא נותן לכל נר, חצי לוג שמן שנאמר מערב עד בקר תן לו כמדה שיהיה דולק מערב עד בקר. ואולי אפשר לומר שהרמב"ם עוסק רק באופן שיש הרבה שמן, אבל לא באופן שאין מספיק שמן.

תשובה.

החשמונאים גם יכלו לעשות כן פתילות דקות, ומזה שלא עשו מוכח שצריך ליתן כמידתה, ולא לחסר מכך⁴⁶.

גוי שהדליק נר חנוכה.

שאלה. האם יש שיטות שמי שעשה שליח את הגוי יצא ידי חובה בהדלקתו, מי השיטות ואיך זה ייתכן?

תשובה.

לא שמעתי שיטה כזו⁴⁷.

---

⁴⁶ והיינו דכוונת רבינו שיתן כמידת יום אחד ולא יחלק קצת לכל יום דכך אינו מקיים המצוה.

⁴⁷ אמנם אני מצאתי חידוש גדול שרצה לומר הר"א תאומים בשו"ת חסד לאברהם חאו"ח סימן פ, דבחש"ו וגוי אם עשאם שליח מועילה הדלקתם מדין שליחות, ויסוד הדברים עפ"י נתיבות המשפט סימן קפב דהא דאין שליחות לעכו"ם ולקטן זהו לענין קיום המעשה שאינו נחשב שהתקיים בגון קנין קידושין אבל מ"מ לענין חיוב המשלח מתחייב המשלח דיש שליח לדבר עבירה כשאי אפשר למעשה להתבטל וכיון דהשליח אינו בר חיובא מתחייב המשלח, וא"כ ה"ה הכא, והביאו הגרצ"פ פראנק במקראי קודש חנוכה סימן יא אך

הדלקה בנרות צבעוניים.

שאלה. מי שיש לו רק נרות צבעוניים, האם עדיף שידליק את כולם בצבע אחד או אפשר ואולי עדיף בהידור להדליק בכמה צבעים?

תשובה.

⁴⁸מה רע בנרות צבעוניים, שידליק מה שיותר יפה אצלו, אפילו שמישהו אחר חושב שצבע אחד יותר יפה.

זכין בנר חנוכה.

שאלה. מעשה באחד שחזר בתשובה, ורצה שהוריו יקיימו הדלקת נר חנוכה, ובא הבן עם נרות לביתם וזיכה להם את השמן, האם יוכל לברך על הדלקה זו מדין זכין.

תשובה.

אם לא מאמינים לא יכול להדליק עבורם⁴⁹, [ואם מאמינים ולא מדליקים זה בסדר].

הדלקה בבית הכנסת האם סומכין על חזקה.

שאלה. בשו"ע הל' חנוכה (סימן תרע"א סעיף ז) ומדליקין ומברכין בבית הכנסת משום פרסומי ניסא, ובשערי תשובה (ס"ק יב) כתב בשם המור וקציעה דבעינן עידה בשעת מעשה, והמגן אברהם (סי' תרע"א סק"י) כתב דבערב שבת אם מחכים למנין עד סמוך לחשיכה ועדיין אנשים לא באו ידליק מיד וסמכין שאנשים יבואו אחר כך יעו"ש, וכ"כ בבאור הלכה כאן דהמדליק בברכה יש לו על מי לסמוך יעו"ש, וצ"ע דלכאורה מי יימר שיבואו אנשים ושמא לא יבואו עשרה ויתברר למפרע

השיג עליו, וכ"כ בהררי קודש שם שמסקנת הגרצ"פ שחש"ו ועכו"ם שעשאו שליו לא יצא י"ח וע"ע שם סימן יב.

⁴⁸בביאור הצדדים, יש לדון בהידור מצוה, כי מצד אחד ראינו שססגונא שש בגווניו, וזה יפה יותר (שבת כח ע"א). ומאידך יש לדון מהא דתנן גבי שעירי יום הכיפורים יומא ס"ב וגבי ציפורי מצורע בנגעים פי"ד מ"ה מצותן שיהיו שווין במראה ובקומה ובדמים ופירש"י מראה שניהן לבנים או שחורים מוכח דכאשר שווין בצבע אחיד שפיר טפי, ובנראה יש בזה יותר יופי, וחידש כאן הרב בתשובתו שמה שיפה אצלו זה מה שידליק, וזה ההידור, ולא מה שנראה יפה אצל אחרים.

⁴⁹וצל"ע מדוע לא, הרי זכין לאדם וכמו שיכול לתרום שלו על של חבירו.

שהברכה היתה לבטלה, ובפרט שכתב הט"ז (או"ח סי' ח') דלענין ברכה לבטלה לא סמכין אחזקה, וממילא מתחזקת הקושיא, האיך מברכין על נרות חנוכה בשעה שלא נמצאים עשרה בבית הכנסת ותולים ברגילות האנשים לבוא הרי לענין ברכה לבטלה לא סמכין על החזקה וצ"ע.

תשובה.

מה פתאום שלא יבואו, יודעים שתמיד באים לבית הכנסת.

נר חנוכה- גדר חיובה.

שאלה. מצות נר חנוכה היא חובת הגוף או חובת הבית ומאי נפקא מינא?

תשובה.

חובת הגוף, אבל יש תנאי שיהיה בית⁵⁰.

הוסיף על הנרות.

שאלה. הדליק כלילה הראשון שתי נרות האם יצא ידי חובה?

תשובה.

יצא, נר איש וביתו⁵¹.

---

⁵⁰ ואם אין לו בית לא חייב בהדלקה.

⁵¹ ב' בחכמת שלמה תרעא ב אם הדליק כלילה ראשון שני נרות נראה דיצא דתוספת על הדבר אינו מזיק בכה"ג כמש"כ הרמ"א רסג א דיכול להוסיף נגד מנין המכוון ובלבד שלא יפחות וה"ה בזה. אולם במשנה שכיר ח"ב קצט ב' ע"ד יש לפקפק בזה דבשלמא בהדלקת נרות דשבת דעיקר הדלקה הוי משום שלום בית ורק דיש כונה נוספת כנגד זכור ושמור אז בהוסיף נרות דמתוסף הנאת שלום בית לא יזיק לן מה שאינו בדיוק כנגד מנין המכוון אבל הכא בנ"ח דניתקן כל יום נגד הנס שנעשה בו וצריך הכירא באיזה יום אנו עומדים אם ידליק ב' נרות שפיר מגרע הנר הא' דלא יהיה היכר להרואה באיזה יום אנו עומדין לכן נראה דלא יצא וצריך לכבות שתיהן ולהדליק מחדש נר א' ואפשר דאפילו בברכה דכיון דצריך הכירא ובשעת הדלקה לא היה הכירא ע"כ לא יצא כלל-אמנם יש לפקפק בסב' זו דהרי מי שהדליק נר אחד לכל בני הבית וקיים חובת המהדרין שפיר יצא אעפ"י שאין היכר של מניין הימים. - ומהגריש"א זצ"ל בספר מנשים באהל עמ' קפט ב' שזה תלוי במחלוקת בב' נרות ביום השלישי.

חומר מוקצה בשבת חנוכה.

שאלה. האם מועיל לשים חלות ויין במקום החנוכיה, שיוכל לטלטלה לאחר שתכבה וכמו שמטלטל בכל שבתות השנה או שיש טעם שבאן במוקצה בשבת חנוכה יגרע יותר מכל שבתות השנה?

תשובה.

למה לא, ויהיה אפשר לטלטל החנוכיה⁵².

שהייה אצל הנרות.

שאלה. כמה זמן לכתחילה צריך שיראה את הנרות לאחר שהדליק אותם.

תשובה.

לא צריך לשהות ליד הנרות ולא נהגו במקור חיים⁵³, והרי הרבה מדליקים נרות ומיד הולכין לבית הכנסת.

הדלקה ברחוב.

שאלה. האם יש מקור להדליק בברכה, בהדלקה בציבור שאינה בבית הכנסת.

תשובה.

---

⁵² שוב מצאתי שכתב הגר"י דרזי דלגבי שבת חנוכה החמיר בזה מרן הגריש"א זצ"ל מטעם אחר דבכה"ג לא מועילה הנחת דבר היתר על הטס דכיון דאסור לטלטל את נרות החנוכה ממקומם כשהם דולקים מצד הלכות חנוכה ומקצה אותם מדעתו כל בין השמשות וא"כ בבין השמשות היה אסור לטלטל הבסיס גם כשיש ע"ג דבר היתר ומיגו דאיתקצאי בבין השמשות איתקצאי לכולי יומא עכ"ד. אבל בשם הגר"נ קרליץ הביאו כמש"כ רבינו באן, שמכיון שמצד איסור שבת אין איסור לטלטל, ורק מצד איסור חנוכה לא יטלטל א"כ אי"ז הופך את זה לבסיס.

⁵³ ובספר מקור חיים להגאון בעל חוות יאיר סימן תרעב ס"ב כתב נ"ל דעיקר מצוה היא שיהיה המדליק אצל הנרות חצי שעה לראות אותם ולשמוח בהם כי הם גם כן זכר לשמחה שהיו מדליקין אחר הנס כמ"ש והדליקו נרות בחצרות קדשך שלא ר"ל הדלקת מנורה בדרך נס שאם כן העיקר חסר מהסיפור בעל הנסים והכי משמע מה שאמרו אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם' ולכן הרואה גם כן מברך ולא סגי שידליק וילך לו למקום אחר ע"כ.

אי אפשר לברך בכל הדלקה ציבורית שהיא לא בבית הכנסת⁵⁴, והכותל המערבי זה הבית כנסת הכי טוב בעולם, אפילו במקום הפתוח (שיש ברחבת הכותל).

איסור מלאכה לנשים

שאלה. מה גדר איסור עשיית מלאכה לנשים בזמן שהנרות דולקות, האם כמו חול המועד או מה?

תשובה.

בערך כמו חול המועד, אבל פחות חמור, ולבשל מותר, אחרת איך יוכלו לאכול לאטקס?!

כתותי מיכתת שיעוריה.

שאלה. שמן שדינו כתותי מיכתת שיעוריה האם יוצא בו ידי חובת הדלקת נר חנוכה?

תשובה.

לכאורה לא⁵⁵, ואינו יוצא ידי חובה.

כיבה אחר האם זקוק לה?

שאלה. מה הדין אם כיבה איש אחר במזיד, האם זקוק להדליקה או שזה ככבתה ממילא שאין זקוק לה.

תשובה.

---

54 ודלא כמנהג חב"ד שמדליקין בככרות ובחוצות ומברכים, ויש בזה חשש ברכה לבטלה וכמו שנברר העירו בזה.

55 אמנם בשו"ת "שער אפרים" (סי' ל"ח) כתב כיון שבתרומה טמאה אמרה תורה "שלך תהא להסקה" (שבת כה), שניתנה להנאה בשעת ביעורה, א"כ לענין הדלקה - לא נאסרה תרומה טמאה בהנאה, ודבר שאינו אסור בהנאה לא אמרי' ביה כיתותי מיכתת שיעוריה, אע"פ שדינו להישרף. אך השב יעקב סי' נ ובישועות יעקב סי' תרעג וספר החיים סי' תרעג ותורת חסד סי' ס דאף בשמן שריפה מדליקין והא דאין אומרים כתותיה מיכתת שיעוריה לענין חנוכה, כיון דבנר חנוכה לא נתנו שיעור לגוף השמן אלא אפילו יהיה בו כל שהוא אם ידלק חצי שעה שפיר דמי ואף שהוא ככתות מ"מ הוא ראוי לפרסום הנס. ובעין המבואר בגמ' לגבי עירובין שמועיל לחי מאיסורי הנאה.

להקפיד לשמוע הברכה מהבעל

שאלה. האם אשתו של האדם ובני ביתו צריכים לכתחילה להשתתף בהדלקתו ולשמוע הברכות, או שהוי כנר שבת שאין צריך והרי יוצאים אף בלי זה. והנה במשנ"ב תרעב י משמע שצריך לקבץ אותם רק מדין לפרסומי ניסא, וצ"ע דלכא' יש לקבץ אותם שישמעו הברכה מדין אחר, שהרי לחלק מהפוסקים יצטרכו לברך ברכת הרואה (ובשיטת הב"ח) ולכן צריך שישמעו הברכה, שבוזה יצאו ידי חובה?

תשובה.

נכון הוא צודק⁵⁷, צריך גם לשמוע את הברכות.

מדוע מהדרין דווקא בנר חנוכה.

שאלה. מדוע רק במצות נר חנוכה מצינו דין של מהדרין ומהדרין מן המהדרין מה שלא מצאנו בכל המצוות כדבר הזה.

תשובה

כל גזירת היונים בגלל שלא היו מהדרין וככתוב במלאכי⁵⁸, ולכן שנצחו תקנו שיהיו מהדרין מן המהדרין⁵⁹.

---

⁵⁶ אמנם ראיתי שמרן הגריש"א פליג ובספר הערות למסכת שבת דף כא עמוד ב, כתב בזה"ל: אמנם מה שבביבה במזיד ואין נ"מ אם הוא עצמו כיבה במזיד, או אחר כיבה לו במזיד, דמבואר דאין ייד"ח וחייב לחזור ולהדליק כל שלא קיבל שבת י"ל דהוי תנאי בהדלקה וכאילו פחת בשיעור השמן.

⁵⁷ כוונתו להשוואל, שאה"נ צריך לשמוע גם מהאי טעמא שלא ייכנס בשאלה של ברכות

⁵⁸ מלאכי פרק א, (יב) וְאַתֶּם מְחַלְלִים אוֹתוֹ בְּאַמְרֵיכֶם שְׁלַחַן אֲדֹנֵי מִגְּאֵל הוּא וְנִיבּוֹ נִבְּזָה אֲבָלוֹ: (יג) וְאַמְרֵיכֶם הֵנָּה מִתְּלָאָה וְהַפְחֵתֶם אוֹתוֹ אִמֵּר יִקְוֶה צִבְּאוֹת וְהִבְאַתֶּם גְּזוֹל וְאַתֶּם הַפַּסְתֶּם וְאַתֶּם הַחֹלָה וְהִבְאַתֶּם אֶת הַמִּנְחָה הָאֲרֻצָּה אוֹתָהּ מִיְּדֵיכֶם אִמֵּר יִקְוֶה: והיינו שהביאו דברים לא מהודרים לבית המקדש וזה היה תחילת קלקולם.

⁵⁹ ראה בספר הערות הגרי"ש אלישיב שבת דף כא עמ"ב, שכתב, מה שמצאנו במצות נר חנוכה שקבעו חכמים דיני מהדרין ומהדרין מן המהדרין בעיקר הדין. מה שאין בשום מצוה, כבר כתבו האחרונים משום שכל הנס לא היה צורך ממש, שהרי טומאה הותרה או דחוייה בציבור ויכלו להדליק בטומאה, אלא שזכו

נס פך השמן אבל המנורה טמאה.

שאלה. צ"ע מה הרויחו בנס של פך השמן הטהור והרי מיד כשמילואה לתוך המנורה נטמאה מהמנורה שטימאוו היוונים, וחוזר השמן הטהור להיות טמאה ומה הרויחו בזה שלא טימאוו היוונים מקודם.

תשובה.

עשו שיפודין של ברזל והדליקו בהן⁶⁰, וכהנים טהורים עשו את זה.

נר חנוכה מעל כ' אמה.

שאלה. למ"ד בסוכה דף ב ע"א שחולק על הטעם של לא שלטה בה עינא, מדוע פוסל בנר חנוכה למעלה מעשרים אמה.

תשובה.

גם אם בסוכה לא צריך שלטא בה עינא, בחנוכה בוודאי צריך שלטא בה עינא, (כי כל העניין הוא פרסומי ניסא)⁶¹.

לכם בנר חנוכה.

שאלה. האם צריך להקנות השמן והנרות לילדים, וצ"ע שלא מצינו שנוהגין כן.

תשובה.

לא צריך, וממילא הם קונים זה אבודה מכל אדם כשהם מדליקין⁶².

החשמונאים לנס שלא יצטרכו לזה כדי שיהיה הידור מצוה, לפיכך מהדרין מעיקר הדין יותר ממה שצריך לצאת ידי חובה.

⁶⁰ כ"ב במגילת תענית: לפי שנכנסו יונים להיכל וטמאו כל הכלים ולא היה במה להדליק, וכשגברה יד בית חשמונאי, הביאו שבעה שפודי ברזל וחפום בעץ והתחילו להדליק.

⁶¹ וכמבואר לגבי עירובן שמכיון שקורה משום היכרא בוודאי צריך שיהיה ניכר בתוך כ' אמה.

⁶² והיינו דראשית נקט רבינו שלא צריך לכם, וגם אם צריך לכם ממילא הם קנו זאת, כי זה אבוד מכולם.

קדימה דאורייתא או נר חנוכה.

שאלה. מי שנמצא בדקות האחרונות של הלילה ויכול או להדליק נר חנוכה או לקרות קריאת שמע [והיינו כשא"א לקיים שניהם יחד] מה יעשה קר"ש דאורייתא או נר חנוכה שהיו פרסומי ניסא.

תשובה.

קר"ש דאורייתא קודם⁶³, וגם בסוף הלילה בדרך כלל אין אנשים, ואין פרסומי ניסא⁶⁴.

בקדימה של מצוה דאורייתא למצוה דרבנן לגבי מכירת כסותו

שאלה. הנה למצוה דאורייתא אינו חייב למכור כסותו, ואם היא קודמת אז לא יצטרך למכור, וא"כ מה יעשה?

תשובה.

אז לא ימכור את כסותו למצוה דאורייתא, אני לא מבין את השאלה כאן⁶⁵.

הטעם שנענשו החשמונאים

---

⁶³ הנה נידון זה לכאורה ג"כ קיים כשמדליקים נר חנוכה בצאת הכוכבים וחייל עליה חובת קר"ש, ובזה יש לדון מה יקדום, וראה בתשו' שב יעקב או"ח סי' כב דכיון שזמן קריאת שמע ומצות הדלקת נרות חנוכה בצאת הכוכבים קריאת שמע דאורייתא קודמת להדלקת נרות חנוכה שהיא מדרבנן ועוד דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ודלא כמש"כ המג"א סי' תערב סק"ה וכ"כ בתשו' לחם שערים סי' כא שיש להקדים קריאת שמע להדלקת נרות חנוכה משום שקריאת שמע היא מצוה דאורייתא ותדירה יותר מהדלקת נ"ח וכ"כ בתשו' שבות יעקב ח"ב סי' מ ובתשו' שואל ומשיב רביעאה ח"ב סי' ריט.

⁶⁴ סברא זו שהוסיף רבינו, היא דלכאורה היה מקום לומר שכל דבר שהוא משום פירסומי ניסא הוא חמיר ובעין מצוות קידוש ה' (ודומני שהחת"ס הזכיר סב' זו באיזה מקום), ועל זה ביאר רבינו דאפילו פירסומי ניסא בדרך כלל אין בשעה כזו.

⁶⁵ השאלה היתה אם מצוה דאורייתא קודמת למצוה דרבנן, א"כ יש לדון במי שיש לפניו ב' מצוות, נר חנוכה שחייב למכור כסותו בשבילה, ומצוה דאורייתא שאינו חייב למכור כסותו בשבילה, א"כ אם יוציא את דמי כסותו עכשיו על הנר חנוכה, א"כ מצוה דאורייתא קודמת לה ובשבילה אינו חייב למכור כסותו, והדר דינא שהוא חייב בנר חנוכה וחוזר חלילה, וידוע שאלה זו לגבי נ"ח ונר ביתו, ומה שמתרצים שם לא מועיל לכאן.

שאלה. הרמב"ן בפרשת ויחי כותב, שהחשמונאים נענשו כי לא היו מזרע דוד והחזיקו את המלוכה ולכן מתו כולם, וצ"ע הרי מכיון שהם עשו המלחמה ביונים והם נצחו, וכנראה לא היה משבט יהודה מי שינהיג את כלל ישראל, ולכן הם הנהיגו את ישראל, וא"כ מדוע נענשו?

תשובה.

זה באמת קשה⁶⁶.

אכסנאי לכמה שעות

שאלה. מי שמתארח אצל ידידיו בליל שבת חנוכה, האם מחמת זה נהיה לו דין אכסנאי, שמחוייב להדליק שם נרות שבת, או שבכמה שעות לא נעשה ע"י זה אכסנאי?

תשובה

בכמה שעות לא נהיה אכסנאי. {וממילא שידליק קודם בביתו}.

מרפסת של בית האם זה כחלון {לגבי חנוכה}

שאלה. מי שיש לו מרפסת בחזית ביתו הפונה לרה"ר ומחלון הבית לא רואים טוב החנוכיה, האם יכול להדליק באמצע המרפסת או בגדר של המרפסת, או מכיון שאין דרים שם יש חסרון, וכמו שהחזו"א טען לגבי חצירות שא"א היום להדליק על הפתח וכש"כ מרפסת.

תשובה

אני חושב שיכול להדליק במרפסת⁶⁷, {יש בזה יותר שימוש מחצר}.

---

⁶⁶ ראיתי שהגר"מ גיפטר זצ"ל תמה [בס' פרקי תורה פ' וישב ד"ה ויתנכלו אותו להמיתו] וז"ל לא נתברר לי המקור של חיוב מיתה על עבירת הצו של לא יסור שבט מיהודה. ואולי שהוא מעין כפירה ביסודות האמונה המחייבת מיתה וצ"ע עכ"ל.

⁶⁷ סברת החזו"א שחצירות בזמנם רוב שימושם היה נעשה בחצר, ואילו היום כמעט לא משתמשים בחצר וממילא לא ניתן היום להדליק על פתח החצר, והנה החזו"א סבר שלכן ידליק בחלון ביתו, והסתפקנו האם

גדר השתתפות אכסנאי

שאלה. בדין השתתפות של אכסנאי, יש לעיין בגדר השתתפות זו האם גדרה כקנין שותפות והיינו שהאורח זוכה ע"י הפרוטה בחלק מהשמן או שהוא אינו זוכה ע"י הפרוטה אלא שע"י זה יש לו שייכות במצוה שנקראית גם על שמו וצ"ע.

תשובה.

הוא זוכה בחלק מהשמן.

במצות ימי חנוכה האם הכל זהו מצוה אחת

שאלה. יש להסתפק האם כל שמונת ימי חנוכה הם מציאות אחת וכמצוה אחת הן, או שכל יום הוי מצוה נפרדת שאין לה שייכות ליום השני, ולכאורה נפקא מינא באופן שיודע ביום הראשון כבר שלא יהיה לו מספיק נרות להיות מוסיף והולך כל ימי החג, האם יהיה מוסיף והולך עד אמצע החג או שמכיון שלא יוכל עד סוף חנוכה להיות מוסיף והולך עדיף שמלכתחילה ידליק רק נר איש וביתו וצ"ע. וכן יהיה נ"מ בקטן שהגדיל או בגר שנתגייר.

תשובה.

יוסיף וילך כמה שיכול.

להדליק בבלי שלא יכול לעמוד

שאלה. לכא' צ"ע על מה שמצוי בזמננו שמדליקין נ"ח בתוך כוסיות קטנות מזכוכית ששמים בתוך הגביעים של החנוכיה, דלפי מש"כ בחסד לאברהם 55@SO@ (נהר יח מעין ב' והובא בשע"ת תרעג ח"נ) RS@ דצריך להדליק בבלי ולא בקליפי בצים ובצללים, והוסיף שם דכל בלי שאינו יכול לעמוד בלא סמיכה אינו בלי, וא"כ כוסיות אלו שאינם ראויים לעמוד בפני עצמם אינם כשרים להדלקה וצ"ע.

תשובה.

החנוכיה היא הכלי.

מרפסת זהו כחלון הבית או שג"כ לפי החזו"א גרע מרפסת וחלון דסו"ס לא גר שם, ויש דין להדליק בביתו בפתח או כחלון

להדליק בכוסיות שאינם טבולים

שאלה. צ"ע אם אפשר להדליק בכוסיות שאינם טבולים, להניי שיטות דסברי שבעינין להדליק נר חנוכה רק בשמן שהוא מן המותר בפיק, [עי' בשד"ח מערכת חנוכה שהאריך בהניי שיטות], א"כ אם הכוסיות לא טבולות אסור לשתות את השמן ואי"ז מן המותר בפיק וצ"ע דלא שמענו מי שיקפיד בזה.

תשובה.

אפשר לשפוך השמן לכלי אחר ולשתותו⁶⁸.

באשתו מדלקת עליו האם יברך בעצמו שהחיינו

שאלה. כ' המג"א דאם אשתו הדליקה עליו בליל א' ובא לביתו בליל שני ומדליק אי"צ לברך שהחיינו, וצ"ע בדין זה דהאיק יצא הבעל בברכה זו כשאינו שומע את הברכה דנהי דבגוף ההדלקה יצא, אבל איך הברכה מתייחסת אליו הא ליכא כאן שומע כעונה וצ"ע.

תשובה.

אבל אין לו על מה לברך שהחיינו.

כבתה אין זקוק לה

שאלה. יש להסתפק בדינא דמהדרין, מה הדין במי שהדליק נר אחד ביום השני שמדליקין ב' נרות וכבה מיד אחר שהדליק אז הדין שיצא יד"ח דכבתה אין זקוק לה, וא"כ יש להסתפק האם יש ענין שידליק בכה"ג את הנר השני שהוא מדינא דהידור, דאולי ל"ש להדר היכא שחסר לעיקר המצוה, ואפילו שכ' האחרונים [בכ"ח ומהרש"ל] דראוי לחזור ולהדליק אמנם בודאי שעיקר המצוה נסתלקה, וא"כ צ"ע אם שייך שוב להדר בזה.

תשובה.

. יכול להיות שאם כבתה באמצע ההדלקה זקוק לה וצ"ע.

---

⁶⁸ בספר טבילת כלים הביא בשם ספר פרי אליהו ח"ג סי' כ"ה דכוסות הטעונות טבילה אסור להשתמש לנ"ח ונר שבת דמאיס דומיא דעכבר שנמצא בשמן דאסור להדליקו בביהכנ"ס, וכבר הביא שם דלא דמי כלל לעכבר דמאיס אבל טומאת הגוי לאו משום מיאוס והראיה דבשואל או שכור מגוי אין צריך טבילה וכבר הביא שם הרבה פוסקים דדחו דבריו מיהו גם לדבריו זהו רק בכוסות החייבות טבילה דלקחום לסעודה אבל כוסות שנלקחו מתחילה רק להדלקה אינן כלי סעודה כלל ואין שם חיוב טבילה וטומאת עכו"ם.

נר חנוכה וקידוש היום

שאלה. בגמ' בשבת (בדף כ"ג ע"ב) נסתפקה נר חנוכה וקידוש היום מהו, קידוש היום עדיף דתדיר או"ד נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא, ולכא' קשה מכאן על דברי הרדב"ז שכתב דמי שאסור בבית האסורים ויכול לקיים רק מצוה אחת אין מעבירין על המצוות ומקיים המצוה הראשונה שבאה לפניו, וא"כ מה נסתפקה הגמ' הרי נ"ח זהו מבעוד יום וקידוש זהו רק בליל שבת, ומדין אין מעבירין צריך להקדים לנ"ח וצ"ע.

תשובה.

הוא עומד ביום שישי ומסתפק אם לקנות יין או שמן. (כך הסביר הקהלות יעקב).

אם יש שיעור לשמן וכתותי מיכתת שיעורא

שאלה. בגמ' בדף כא: מצותה משתשקע חמה עד שתכלה רגל מן השוק, מאי לאו דאי בבתה הדר מדליק לה, לא דאי לא אדליק לא מדליק, א"נ לשיעורא, ופירש"י שם שיהא בה שמן כשיעור זה. בקובץ שערי תורה קונטרס שערי אורה ס"ה הביא בשם הגאון מאוסטרובצה להכריח דרב שסובר בגמ' שאסור להשתמש לאורה סובר דנ"ח לא בעי שיעור, דכיון דאסור להשתמש לאורה א"כ תיכף בשעה שמדליק נאסר בהנאה ולשריפה עומד וכתותי מיכתת שיעוריה, וע"כ דלפי רב ל"צ שיעור ולדידיה יהיה הפירוש של הברייתא של שיעור ההדלקה רק כלפי שאי לא אדליק לא מדליק, ולכא' צ"ע הא להלכה קיי"ל כרב דאסור להשתמש לאורה, ובכל אופן קיי"ל להלכה כתי' השני של הגמ' שצריך ליתן שיעור זמן כזה שידלק חצי שעה ובע"כ דלא אמרינן בזה כתותי מיכתת שיעוריה ואמאי לא, הא לרב מיד נאסר בהדלקתו וצ"ע.

תשובה.

דבריו תמוהים דהרי להדלקה זו עומד, וגם נרות המנורה בעי שיעור והשמן אסור בהנאה.

בענין אם אפשר להקדים ולהדליק נ"ח

שאלה. בשו"ע (סי' תרעב ס"א) כתב אין מדליקין נר חנוכה קודם שתשקע החמה, אלא עם סוף שקיעתה, לא מאחרים ולא מקדימים. ומסיק הבה"ל דודאי כשמקדים רבע שעה או מעט יותר קודם ציאה"כ לזמן ר"ת איכא היכר שהוא לילה ואין זה כשרגא בטיהרא, וכמו בנר שבת שאמרו ובלבד שלא יקדים, דהיינו דוקא כשמדליקו בעוד היום גדול שאז אינו ניכר שהוא לכבוד שבת כן הוא לענין נר חנוכה, ויש להקשות הא בטור כתב הטעם שתקנו זמן ההדלקה בסוף השקיעה וז"ל שאז העם עוברין ושבין ורואין אותה ואיכא פרסומי ניסא, וכ"כ המ"ב בסק"א, ומשמע שקודם הזמן

הזה ליבא פרסומי ניסא, וא"כ איך כ' הבה"ל דאפשר להקדים רבע שעה או יותר וצ"ע.

תשובה.

ובי העם מצמצים לעבור בדיוק ברגע השקיעה?

הטעם שלא להקדים ולהדליק

שאלה. עוד צ"ב למה הוצרך הביה"ל לטעמא דשרגא בטיהרא מאי מהני כדי שלא להקדים את ההדלקה, הרי הטעם מבואר בטור משום דדוקא מציאה"כ איבא פרסומי ניסא וצ"ע.

תשובה.

לכן אין פרסומי ניסא מבעוד יום, משום דהוי שרגא וכו'.

לפרסום הנס ברה"ר

שאלה. צ"ע אמאי בחנוכה יש ענין לפרסם הנס ברה"ר כדי שיהא היכר לעוברין ושבין, ולא מספיק פרסומי ניסא כמו באכילת פסח וסיפור יציאת מצרים ומגילת אסתר שנעשה בתוך הבית ולא על הפתח הבית מבחוץ.

תשובה.

. איני יודע⁶⁹.

בתקנה דמפני החשד

שאלה. מבואר בגמ' שבת כג. דחצר שיש לה שני פתחים צריך להדליק בב' הפתחים, וצ"ע דא"כ אנן שאנו מדליקין בחלונות הבתים אמאי לא צריכים להדליק בכל החלונות מפני החשד וצ"ע.

תשובה. מפני שבימינו אין אין כל כך חשד, כי יש המדליקים בבפנים כך שמעתי מאדמו"ר זללה"ה.

---

⁶⁹ קב. אולי יש לבאר הדברים כך: כידוע ענינה של מלכות יון היה שהעולם מונהג במקריות, וגזרו לכתוב אין לכם חלק באלוקי ישראל הפך ההשגה המיוחדת. וביטול טומאת יון הוא ע"י פרסום עניין האמונה וההשגחה, וא"ש שזה היה עניין הנס ושעל ידו נתבטלה מלכות יון, ולכן במצוה זו תקנו לנו חז"ל לפרסם הנס בנרות חנוכה שהרי זהו עיקרה של מצות חנוכה להראות ולגלות הנס וכלשון הרמב"ם פ"ג ה"ג מהלכות חנוכה ומדליקין הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמנות הלילות להראות ולגלות הנס עכ"ל וענין גלוי הנס שבהדלקת הנרות הביאור הפשוט בזה הוא לגלות הנס כדי להלל ולשבח לקב"ה ברבים אמנם יתבאר שיש בזה עוד ענין והוא לגלות ולפרסם הנס כדי שיקבע בלבנו שכל מקרינו הם כענין אותו הנס ואין בהם טבע ומנהגו של עולם כלל שהרי הכלל הגדול שמלמדינו הרמב"ן סוף פרשת בא שמן הניסים המפורסמים אדם מודה בניסים הנסתרים וכל הטבע כולו הוא ניסים נסתרים, וזהו הפך מחשבת יוון, ומיושב ביטב במה שונה משאר הנסים שבאין יש לגלות לכולם לעקור ולשרש מחשבות של יוון.

ברכת שהחיינו

שאלה. יש להסתפק בברכת שהחיינו בחנוכה ובפורים אם זהו נתקן על היום כמו ביו"ט, או שזהו רק נתקן על המצוות שביום, ויל"ע אם אפשר להוכיח מהא דרק רואה מברך שהחיינו חזינן שזהו נתקן רק על המצוות ומשום דאין בעיצומו של יום שום קדושה, מצד שני הא חזינן שזהו ימי הלל והודאה ע"כ שחנוכה זהו במהותו של יום ולא דוקא תלוי במצוות היום וצ"ע.

תשובה.

למעשה מספק לא יברך.

בדין נר חנוכה והבדלה מי קודם

שאלה. השו"ע בסי' תרפ"א ב' דמדליקין נ"ח בבה"כ קודם הבדלה. וכ' הרמ"א וכ"ש בביתו שמדליק ואח"כ מבדיל שהרי כבר הבדיל בביהכנ"ס, ועיי"ש במ"ב סק"ב דאף דמצות הבדלה תדירה מ"מ כל מה שנוכל לאחר לצאת מן השבת עדיף טפי וגם בהדלקה יש פרסומי ניסא, ועי' בשו"ת אבני נזר סי' תצט דג"כ ב' דנ"ח קודם להבדלה משום דכל אפוקי יומא מאחרינן, ולכא' מש"כ המ"ב והאבנ"ז דכל מה שנוכל לאחר יציאת השבת טפי עדיף, צ"ע דהא בזה גופא שמדליק הנ"ח כבר עושהו חול וצ"ב

תשובה.

אבל עוד לא נפרד לגמרי משבת.

בנות אמאי לא מדליקות נ"ח

שאלה. איתא בסוגיין בג. דנשים חייבות בנ"ח דאף הן היו באותו הנס, ולכא' קשה על שיטת הרמ"א סי' תרע"א שס"ל שכל אחד מבני הבית ידליק, א"כ למה לא נהגו נשים להדליק בפני עצמן?⁷⁰

תשובה.

החת"ס כתב מפני שמצוותה בחוץ, וכל כבודה בת מלך פנימה.

עוד בענין נשים בהדלקת נר חנוכה

שאלה. יש לעיין אמאי אמרינן דנשים חייבות בהדלקת נר חנוכה שאף הן היו באותו הנס, תיפוק ליה דכל דרבנן הוא בכלל לא תסור ועל לאו נשים מוזהרות אף שהוא לאו שהזמן גרמא, וצ"ע.

תשובה.

---

⁷⁰ ובשלמה אשתו אינה מדלקת דאשתו כגופו, אבל שאר הבנות הגדולות עכ"פ מדוע שלא ידליקו.

אם אינן חייבות אין לא תסור.

באיסור להשתמש לאורה

שאלה. בגמ' דף כג. אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה, והראשונים פירשו דאסור להשתמש לאורה אינו אלא תוך זמנה אבל אח"כ שרי ליהנות מן השמן, וכן פסקינו להדיא בשו"ע תרעב ס"ק ב', ולכא' צ"ע הא הראשונים הביאו בשם השאלתות "כבה ליל ראשון מוסיף עליו בליל ב' ומדליק בו, כבה ליל שמיני עושה לו מדורה בפני עצמו מפני שהוקצה למצותו" ומשמע שהנשאר לאחר שהדליק כדין חצי שעה בשיעור חצי שעה נמי נאסר בהנאה, ולכא' שני הדינים האלו מהראשונים סתרי לאהדדי.

תשובה. זה בכבה חצי שעה, אמנם טוב להתנות שאחר חצי שעה יוכל להנות.

בנוסח 'הנרות הללו קודש הם'

שאלה. איתא במס' סופרים הנרות הללו קודש הם, והועתק ברא"ש פ"ב דשבת, וכן בטור הביאו, ולכא' הדברים מתמיהים דהא מבואר בשבת כב. דנר חנוכה אין בו משום קדושה, דמתמה שמואל על רב אסי וכי נר קדושה יש בו, ומסקינן כדי שלא יהיו מצוות בזויות עליו ועכ"פ פשוט דקדושה אין בהם ואיך תקנו לומר הנרות הללו קודש הם וצ"ב.

תשובה.

קודש לענין איסור הנאה.

אין לו נר חנוכה ונר שבת האם ימכור כסותו

שאלה. הנה מבואר בגמ' דנר חנוכה ונר שבת נר שבת עדיף משום שלום בית, והנה בנר חנוכה מצינו לדין שאם אין לו בשביל להדליק אז אפילו מוכר כסותו, וא"כ יל"ע מה יעשה בערב שבת דחנוכה שאין לו שמן בשביל להדליק לא נרות שבת ולא נרות חנוכה, אם יהיה מחויב בכה"ג למכור כסותו, דהא אם יעשה כן ויהיה לו כסף יהיה מחויב להדליק נר שבת דהא קודם לנ"ח, ולנר שבת אינו מחויב למכור כסותו וצ"ע.

תשובה.

איני יודע.⁷¹

---

⁷¹ קד. עיין לעיל בתשובות מרן הגר"ח שליט"א בעניני חנוכה ובהערה שם בארוכה בעניין זה.

האם יש זכין לאדם בנר חנוכה

שאלה. מעשה שהיה שאחד הכין נרות חנוכה בער"ש על דעת להדליקם בעצמו, ושכנו ראה שהשעה מתאחרת מאוד ועוד מעט יהיה אסור להדליק ורצה לזכות את חבירו במצוה והדליק בשבילו שלא מדעתו, ויש להסתפק אם בעה"ב יצא בזה ידי חובתו אם יש דין זכין בנ"ת, ויש לדון כאן דאולי אף אם לגבי מצוות אמרינן שזכין בשבילו, אבל הכא יש לדון דאולי חשיב זכין מאדם [ולא "לאדם"] דהא ע"י הדלקתו מכלה ממונו של חבירו וצ"ע.

תשובה.

מסתבר דזכות היא לו, ואין זה זכין מאדם שהרי בעה"ב התכוון להדליקם.

כיבה במזיד מדוע זקוק לה

שאלה. קי"ל כבתה אין זקוק לה, והטעם כתבו הראשונים (ר"ן משמיה דהרשב"א בשו"ת תקלט) לפי שהדלקה עושה מצוה, והוסיף הלבוש סי' תרע"ג שמיד שהדליק נעשתה המצוה ונגמרה, שהתקנה זכר לנס לא היתה אלא להדליק הנר עכ"ד, וכתב הרשב"א שם דלא רק אם כבתה אלא ה"ה אם הדליק ובא אח"כ לתקנה וכיבה אותה בשוגג אי"צ לחזור ולהדליקה, ולכא' אם זהו הגדר היה צ"ל שגם אם כיבה במזיד אין זקוק לה דכבר קיים למצוה, אמנם בספר מור וקציעה סי' תרעה דמהרשב"א משמע דרק בשוגג ולא במזיד, וכ"כ בפמ"ג א"א ס"ק יב, ולכא' צ"ע מאי שנא נכבית בשוגג שאין זקוק לה ממזיד שזקוק לה הא סו"ס הסב' היא שלא חייבוהו אלא להדליק, וצ"ב.

תשובה.

חייבוהו להדליק שיוכל לדלוק חצי שעה.

בל תוסיף בנרות חנוכה

שאלה. יש לעיין במי שמדליק מספק גם בפתח ביתו וגם בחלון ולא התנה שרוצה רק בהדלקה אחת, אם יעבור בבל תוסיף, דהנה הפמ"ג⁷² כ' בפתיחה שליכא בל תוסיף במצוה דרבנן, אבל צ"ע מהדרכי משה בהל' חנוכה לגבי שמש דן שאולי לא להדליק דנראה כמוסיף, ומשמע דס"ל דיש בל

---

⁷² הפמ"ג פתיחה כוללת ח"א אות מ' נסתפק בזה אם במצות דרבנן נמי שייך בל תוסיף, והסיק שאין בל תוסיף,

תוסיף.⁷³

תשובה.

. איני יודע.⁷⁴

פרסומי ניסא לגויים

שאלה. יש לעיין אם נמצא במקום שאין אף יהודי האם יש ענין שידליק על פתח ביתו כדי לפרסם הנס לגויים, או דכה"ג אין כלל ענין שיפרסם לנס, ואף אם נימא שיש ענין אף לפרסם לגויים יל"ע מה הדין במי שגר במקום שלא עובר אף אדם אם יש ענין שידליק נ"ח או לא.

תשובה.

אין ענין לפרסם לגויים.⁷⁵

ופעם אחרת השיב לי רבינו.

תשובה.

לא, וכוונת רשי (בשבת בא ע"ב) שהולכים לקנות אצל תרמודאי.⁷⁶

---

⁷³ המהרי"ט אלאזי בספרו קהלת יעקב (תוספות דרבנן אות ל) הביא ראיה שאף במצוה דרבנן שייך כל תוסיף, מהבית יוסף או"ח סי' קז שהביא בשם הרשב"א בברכות בא שספק התפלל ספק לא התפלל אינו חוזר ומתפלל והטעם משום דדלמא כבר התפלל וקעבר בכל תוסיף, רואים שאף במצוה דרבנן יש כל תוסיף.

⁷⁴ הנה לתוס' בר"ה ט"ז ע"ב בעשיית מצוה פעמים אין כל תוסיף וא"כ א"ש ג"כ.

⁷⁵ כ"כ הגר"מ פיינשטיין בשו"ת אג"מ (או"ח ח"ד סי' קה אות ז) דלעכו"ם אין זה פרסומי ניסא. אך עיין בשו"ת התעוררות תשובה (ח"ג סי' תנז אות א) ושו"ת קנין תורה (ח"ח סי' לד) והגרי"ש אלישיב הובא בספר שבות יצחק (פ"ד אות ו') דיש פרסומי ניסא אף לעכו"ם. ולבאורה היה נראה להוכיח כן מכך שהרי מבואר סגמ' בשבת עד שתכלה רגל מן השוק, ובגמ' מבואר דהיינו רגלא דתרמודאי וכ' שם רש"י תרמודאי שם אומה עיין רש"י, ואם כן לכא' חזינן דהפרסום הנס הוא לבולם ולא רק ליהודים. ואולי יש לדחות.

⁷⁶ דהנה לבאורה היה מקום להוכיח מדברי רש"י בשבת, שהגמ' שם אומרת עד שתכלה רגלא דתרמודאי, ולשון רש"י רגלא דתרמודאי - שם אומה, מלקטי עצים דקים, ומתעכבין בשוק עד שהולכים בני השוק לבתייהם משחשכה ומבעירים בבתייהם אור, וכשצריכין לעצים - יוצאים וקונין מהן. וא"כ היה מקום להוכיח מזה שיש ראיה שצריך לפרסם הנס, אמנם זה תירץ רבינו שאין ראייה והכוונה כאן מצד האנשים שבאים לקנות אצלם.

אמאי הוצרכו לנס פך השמן

שאלה. בגמ' שבת בא: ונעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים, צ"ע למה הוצרכו לנס שמצאו פך שמן חתום בחותמו של כה"ג שהיה טהור, הרי טומאה הותרה בציבור והיו יכולין להדליק בשמן טמא, וצ"ע.

תשובה.

חששו לטומאת ע"ז, ויש עוד תירוצים.⁷⁷

מדוע השמן לא נטמא מיד ע"י הכהנים

שאלה. צ"ב מה הועיל הנס שנשאר פך שמן שהיה חתום בחותמו של כה"ג והיה טהור, הא מיד שהכהנים הדליקו בו נטמא בהדלקתם דהיו טמאים בטומאת מת וצ"ע⁷⁸.

תשובה.

אולי היה כהן טהור.

הלל לנשים בחנוכה

שאלה. הרמב"ם בפ"ג מחנוכה הי"ד כתב דאם אשה או קטן מקרין אותו את ההלל עונה אחריהן מה שהן אומרים, והיינו דהוציא דין זה ממתני' דסוכה דף לט, ומזה שב' את זה הר"מ בהל' חנוכה משמע להדיא דגם בהלל דחנוכה ס"ל כן שאין אשה יכולה להוציא לאיש, וצ"ע דלכאורה כמו שאמרינן דנשים חייבות בנ"ח משום דאף הן היו באותו הנס ואף ע"י הדלקתן את הנרות בודאי מוציאות לאנשים, א"כ הכי נמי בהלל נימא כן וצ"ע.

תשובה.

---

⁷⁷ ראה לעיל בחלק המאמרים יישוב לתמיהה זו דבכל דבר שמעמידים את ראשיתו צריך להיות על טהרת הקודש.

⁷⁸ תירץ הפר"ח סי' עת"ר סק"א שהכהנים היו טמאי מת שהותרה או דחוייה בציבור ומותר להדליק נרות בטומאה משא"כ השמן נטמא בזב ובטומאת ע"ז וע"ז לא אמרינן טומאה הותרה בציבור כדמבואר ביומא ב ופסחים סז ע"א.

רוב נשים לא ידעו לקרוא⁷⁹.

נתן שמן פחות משיעור ודלק חצי שעה

שאלה. הנה בגמ' מבואר בחד תירוצא שלמאי נ"מ בזה שמצותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק לשיעורא ופירש"י שיהא בה שמן כשיעור זה, וכן נפסק בשו"ע סי' תרעב ס"א, ויל"ע מה הדין בנתן שמן פחות מהאי שיעורא ושם פתילה דקה ודלק חצי שעה האם יד"ח.

תשובה.

א"כ לפתילה זו זה כן חצי שעה.

בנר חנוכה אם בעינן שיהיה שלו

שאלה. יש להסתפק בנר חנוכה אם בעינן לכם דהיינו שיהיה לו דין ממון, ובגמ' קצת משמע שצריך שהשמן יהיה שלו מהדין של אבסנאי שצריך להשתתף בפרוטה, ונ"מ לגבי שמן של איסורי הנאה אם אפשר להדליק בו.

תשובה.

אין זה משקה ישראל.

שהחיינו בנר ראשון שחל בשבת

שאלה. צ"ע איך מברכין שהחיינו כשחל ליל ראשון של חנוכה בשבת הרי מדליקין מבעוד יום, ועדיין לא הגיע הזמן הזה, ובשלמא שבת ויו"ט יש תוספת שבת ויו"ט שמצוה לו להוסיף מן החול על הקודש ולכן שייך לומר שהחיינו מבעוד יום, וצ"ע.

תשובה.

הגיענו לזמן ההדלקה⁸⁰.

ברכת הרואה בנרות ההידור

שאלה. הרואה נר חנוכה שמברך היבא שלא הדליק, יש להסתפק מה הדין ברואה נרות דהידור ולא את הנר העיקרי של המצוה האם יברך, עוד יש להסתפק אם יש ברכת הרואה על נר שהדליקו בו

---

⁷⁹ והיינו שלכן לא תקנו להם את זה.

⁸⁰ בקושיא זו עמד בשדי חמד, וכתב שכיון שזה הזמן שתקנו להדליק א"כ זהו שהחיינו לזמן הזה, וזה כוונת רבינו באן.

מפני החשד, וכן על נ"ח של קטן שהדליק, וכן ג"כ יש להסתפק על נ"ח שהדליקו בביהכנ"ס וצ"ע. גם יש להסתפק [מכתבי תורה לאמרי אמת] ברואה בליל שבת בזמן שאסור להדליק האם יברך ברכת הרואה וצ"ע.

תשובה.

בליל שבת יברך בביהכנ"ס לא יברך, בנר של קטן יברך וכן בנר של הדור, אבל לא בנר של חשד.

באיסור להשתמש לאורה הרי מראה אין בו מעילה

שאלה. הר"ן כתב דהא דאסור להשתמש לאורה דכיון שע"י הנס שנעשה במנורה תקנוה, עשוה במנורה שאין משתמשין לאורה עכ"ד, ולכאור' קשה הא קיי"ל קול מראה וריח אין בהם משום מעילה, ובירושלמי (פ"ה דסוכה ה"ג) ס"ל דאף איסור אין בזה, והלא שימוש במנורה זהו רק מראה כמו בוררת אשה חטין לאור בית השואבה ושוב אין בזה איסור, ומשום ביזוי מצוה נמי ליכא כמש"כ הרשב"א בחי' דשימוש נגד נ"ח לא הוי ביזוי מצוה דלא משתמש בגופו וצ"ע.

תשובה.

בגמ' משמע דהוי ביזוי.

נר ביתו דשבת ונ"ח אמאי לא סגי בנ"ח לשניהם

שאלה. בגמ' כג: אמר רבא פשיטא לי נר ביתו [בשבת] ונ"ח נר ביתו עדיף משום שלום בית, ולכאור' צ"ע למש"כ הב"י שרק תשמיש ממש אסור, אבל תשמיש עראי שאינו של גנאי שרי, א"כ באופן שמדליק בבית נ"ח כגון בשעת הסכנה או היכא שדר בעליה, יהיה מותר לו ללכת לאור נרות חנוכה, דזהו תשמיש עראי שאינו של גנאי, וא"כ ייצא בזה גם בנר שבת שאינו נתקל ואיכא שלום בית וגם בנ"ח, וצ"ע דבגמ' לא משמע כן. עוד צ"ע דאם הענין שנר שבת עדיף זהו משלום ביתו שלא יתקל וכו', וצ"ע א"כ אמאי זהו רק בשבת הא צ"ל דאף בחול יהיה כן שהיכא שאין לו נר לביתו יקדם לנ"ח וצ"ע.

תשובה.

1. [מש"כ שללכת לאור הנר חנוכה הוא תשמיש עראי, אינו נכון] שכל השבת תהיה על פי הנר הזה זה תשמיש קבוע. 2. אולי אה"נ ואף בחול יכול לאכול בשעה אחרת ולא יתקוטט עם אשתו, אבל בשבת צריכים לאכול יחד.

גדר הנר במדליק מפני החשד

שאלה. קי"ל דהיבא שיש לו ב' פתחים צריך להדליק בשניהם מפני החשד, וצ"ע אם נתנו לזה גדר חיוב הדלקה רגיל, ויש לעיין אם צריך למכור כסותו היבא שאין לו בשביל להדליק הדלקה זו, וכן יש להסתפק דקי"ל דנ"ח וקידוש היום נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא האם גם מפני החשד קודם לקידוש היום או"ד לא וצ"ע. וכן יש להסתפק אם קטן יכול להדליק הדלקה זו דמפני החשד וצ"ע.

תשובה.

1. נראה דלא [צריך למכור כסותו בשביל מפני החשד]. 2. נראה דלא.

אמירת על הניסים כנד בסלו לאחר שהדליק נ"ח

שאלה. יש להסתפק באופן שהקדים להדליק אחר פלג המנחה ביום כ"ד כסלו ושרי לו לעשות כן, מה הדין היבא שאכל סעודה לאחר מכן ומברך ברכת המזון אם יאמר בה על הניסים, דאולי כל התקנה היה שיכול את ההדלקה להקדים אבל ביחס לימי הלל והודאה ליבא, או"ד דכמו שיכול לברך שעשה ניסים בהדלקה ה"נ בברכהמ"ז יאמר על הניסים וצ"ע.

תשובה.

האדמו"ר זצ"ל⁸¹ נוטה דיאמר על הניסים.

כל מדליק נר בשעת ההדלקה זה מדורה

שאלה. קי"ל שהדלקה עושה מצוה והכל תלוי בשעת הדלקה, וצ"ע א"כ הא הדין הוא ונפסק בשו"ע תרעא ד' שבמדורה דהיינו היבא שאין הפסק בין הנרות לא יצא ידי חובתו, א"כ תמיד בשעה שמדליק שזהו רגע המצוה הוי כמדורה וצ"ע

תשובה.

בגמר ההדלקה ניכר.

הידור מצוה בנ"ח עד שליש או יותר

שאלה. ב' הר"ח בדף בא: ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין וכו' וב' פי' המהדרין מהדרי המצות כדאמרינן להדור מצוה עד שליש במצוה עכ"ל. וצ"ע מיניה וביה דהא מבואר הכא בגמ' שהמהדרין זהו להוסיף נר בכל לילה ומהדרין מן המהדרין זהו לכל בני הבית ולכאן' הא זהו הרבה

---

⁸¹ ה"ה מרן הגרש"ז אוירבאך זצ"ל.

יותר משליש במצוה, וא"כ מהו כונת הר"ח וצ"ע.

תשובה.

הידור חיצוני הוא עד שלישי, אבל הידור באיכות המצוה גם יותר משליש.

מדליקין עליו בביתו בא"י ואצלו עדיין לא הגיע חנוכה

שאלה. האם מי שביתו בא"י והוא באמריקה יוצא ידי חובה בהדלקת אשתו, והרי עדיין אינו בר

חיובא.

תשובה.

יצא, דלק בביתו נר חנוכה⁸².

הדלקה עושה מצוה בהדלקת ער"ש

שאלה. בערב שבת מצאנו שכבתה אין זקוק לה, ומצד שני צריך לשים שמן שידלק חצי שעה

בלילה, מה הדין אם מדליק בתוך ביתו בער"ש בפתילה ארוכה שעד ליל שבת תבוא לפתח ביתו

מבחוץ האם יצא ידי חובה או שהדלקה עושה מצוה ולא יצא.

תשובה.

נראה דלא יצא.

הדליק שמן שאינו מספיק לחצי שעה ודלק

שאלה. מה הדין הדליק נר בכמות שמן שברוח מצויה אינו מספיק לחצי שעה, ובסוף לא היה כלל

רוח ודלק חצי שעה האם יצא ידי חובה.

תשובה.

לענ"ד לפי הצד בגמ' שצריך שיעור שמן לחצי שעה לא יצא.

---

⁸² ויעויין בכל זה בשו"ת מנחת יצחק ח"ו סי' פד, וחלק ד' סי' מ"ו מה שדן בכל זה.

האיסור להשתמש בשמן טמא

שאלה. היכן מצינו בש"ס שיש איסור להשתמש בשמן טמא בבית המקדש, שהזקקו לנס שמצאו שמן טהור⁸³.

תשובה.

אסור אפילו להכניס טומאה למקדש.

המשתתף בתאורה ציבורית זוכה לבנים ת"ח?!

שאלה. הרגיל בנר הו"ל בנים ת"ח, יש מהראש' שפי' על נר שבת, ויש שפי' על נר חנוכה, ויש שפי' על שניהם. אמנם הראבי"ה הרחיב את הדברים לכל נר של מצווה, ז"ל בסי' תתמג: ואמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הווין ליה בנים תלמידי חכמים, פירוש בין נר חנוכה ובין נר של שבת ובין נר של כל מצווה כגון נר שנוהגין להדליק ביום המילה על שם הילד הנימול. ובסי' ר הוסיף עוד: אמר רב הונא הרגיל בנר הווין ליה בנים תלמידי חכמים. פירוש נר שבת ונר חנוכה נרות מצות, וכן נרות לבית הכנסת ולבית המדרש. וגרסינן באגדה כתוב אחד אומר ונר הוליד את קיש וכתוב אחד אומר קיש בן אביאל וכי נר היה שמו והלא אביאל היה שמו אלא זקיננו אביאל היה רגיל להדליק נרות בבית הכנסת ובבית המדרש ובמבואות האפלות ובזכות זה זכה שאול בן בנו למלכות ולכן נקרא שמו נר. ולכך נהגו נשים צדקניות ובשרות לתקנם ולהדליקם לזכות מצווה. וא"כ העולה לנו, דהמשלם ארנונה בראוי, וכל כה"ג, ובזכות זה יש יותר אור במבואות האפילות, וכיו"ב, א"כ יהיה לו בנים ת"ח.

תשובה.

---

⁸³ לכאורה זה היה שמן טמא שדינו בשריפה, אמנם כאמת לא בריר דבר זה, דהנה בשו"ת 'יהודה יעלה' (או"ח סי' רא) מביא הגר"י אסאד זצ"ל דברים בשם בנו הגר"ר אהרן שמואל זצ"ל, כתב כי מאחר שכאן היה שמן קודש שנטמא, שחובתו בשריפה, שנאמר (ויקרא ו, כג): "בקודש באש תשרף" (ועי' פסחים כד.), לכו"ע אסור לבטל את השמן לכתחילה, בכדי שלא לבטל את מצות שריפה, ושפיר לא רצו לבטל את השמן טמא בשמן טהור. ולעומתו השיב לו אביו הגר"י אסאד זצ"ל: "הנה דברך טובים ונכוחים וישרים הם, ולענ"ד נ"ל כיון שבאו בה פריצים חללוה ופקעי קדושה, כמו בעבודה זרה דף נ"ב (ב), שוב כשטמאו השמנים של חולין היו ואין מצותן בשריפה, ולרמב"ן במלחמות... גם קדושת הגוף יצאו לחולין על ידי פריצי נכרים, וליתא לתירוצך", וכלומר, מאחר שנתחללו הקדשים כשנכנסו היוונים להיכל, שוב לא היה נחשב כי אם שמן חולין, ולא היה בו שום מצווה לשרפו, ושפיר היו יכולים עדיין לבטל את השמן, ולכן אינו עולה תירוץ זה יפה.

---

⁸⁴ יש בזה חידוש עצום, שכל אחד שמאיר דרך הרבים יזכה לבנים תלמידי חכמים, ואולי א"כ יוכל ליתן ארנונה מבספי מעשר, וזה ודאי שלא, (עכ"פ פעם ראיתי שהיה ויכוח בין דיירי כמה בנינים בירושלים לעיריה מי שצריך להאיר בין הבנינים, האם העיריה או השכנים, ולפי"ז מי שילך ויאיר דרך זו יקבל בנים ת"ח, וטען לי ת"א אחד שרך שמישהו עפ"י הלכה חייב להאיר אותה ומתרשל אין המאיר אותה מקבל שכר, רק במקום